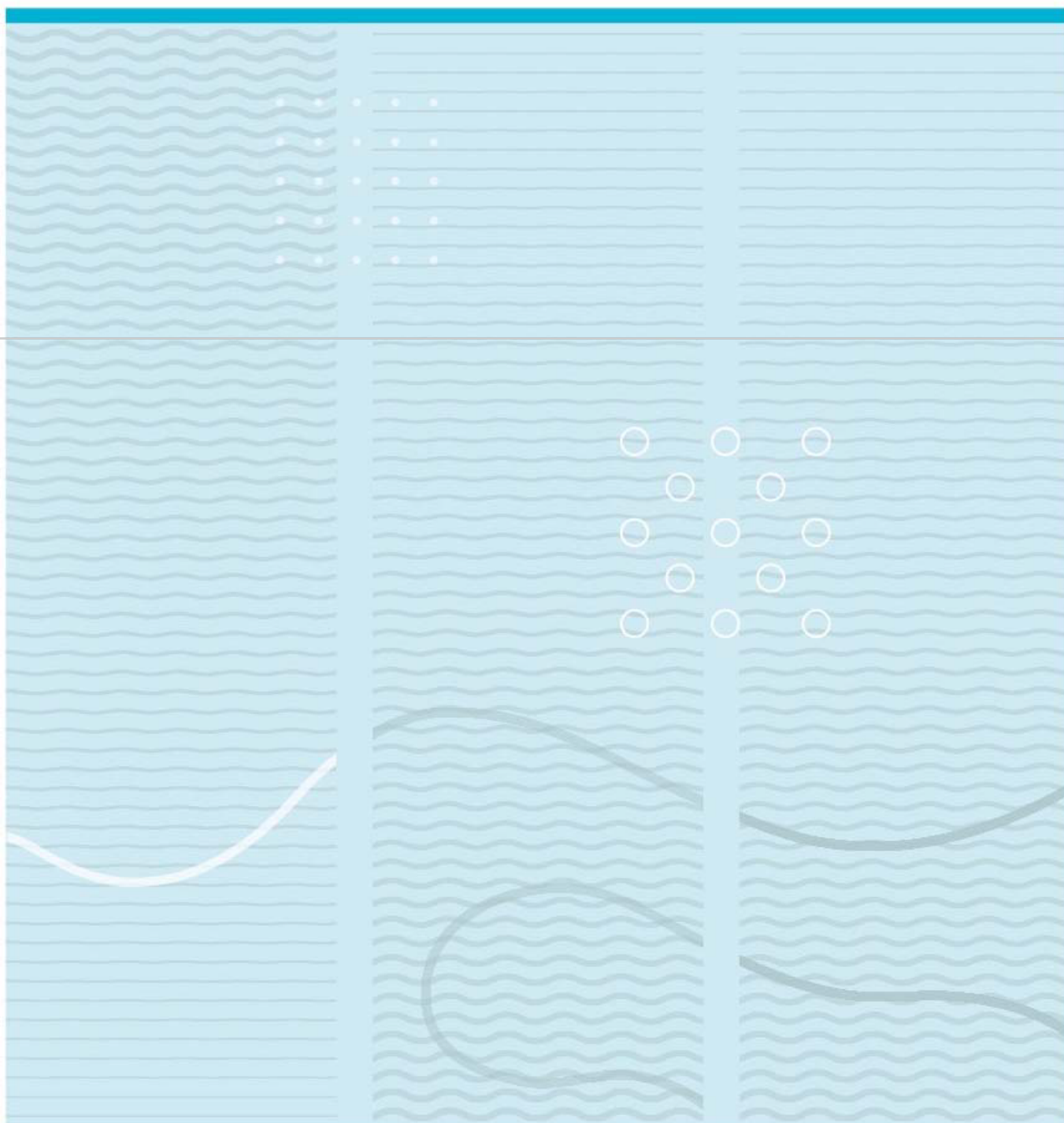

Luna Petros

«Overgang til voksenlivet»

Kommuneansattes erfaringer og metoder i arbeidet med enslige mindreårige flyktninger i overgang til voksenlivet

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Institutt for sosialfag
Kjølnes ring 56
3901 Porsgrunn

<http://www.usn.no>

© 2019 Luna Petros

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Tittel: Overgang til voksenlivet. Kommuneansattes erfaringer og metoder i arbeidet med enslige mindreårige flyktninger i overgang til voksenliv.

Hensikt og formål: Hensikt og formål med studien er å synliggjøre hvordan omsorgspersoner forbereder enslige mindreårige til voksenliv. Med fokus på hvilke erfaringer de har med ettervern av disse ungdommene som flytter ut fra bofelleskapene og blir bosatt i egen hybel med oppfølging.

Problemstilling:

“Hvilke erfaringer og metoder har kommuneansatte i arbeid med enslige mindreårige flyktninger i overgangen til voksenlivet?”

Metode: Studien har et kvalitativt forskningsdesign, hvor det ble gjennomført 4 intervjuer av miljøterapeuter som arbeider med enslige mindreårige flyktninger i bofellesskaper og hybler. Utvalget består av en miljøterapeut, en miljøarbeider, en barnevernspedagog og en avdelingsleder. For å kunne belyse den innhentet empiri, brukte jeg teori fra ulike fagområder.

Resultater og funn: De empiriske funnene viser at informantene har ulike forståelser når det gjelder deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger, og dette gjør at de utfører ulike målsetninger og tiltak. Temaene i oppgaven som blir presentert og drøftet i lys av teori er sårbarhet vs. ressurser, avhengighet vs. selvstendighet, motiverende vs. utfordrende arbeid, det å bygge en god relasjon og ettervern av enslige mindreårige flyktninger. Selv om informantene prøver å jobbe målrettet, kommer det fram i studien at de konsentrerer seg mer om ungdommenes sårbarhet og avhengighet enn deres ressurser og selvstendighet. De opplever også mer utfordring enn motivasjon i deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger. Hovedfunnene i studien er informantenes opplevelse av å skape tillit, håndtere avvising og håndtere utagerende adferd hos enslige mindreårige flyktninger.

Abstract

Title: the title of this study is transition to adulthood of unaccompanied minor refugees. Where my main concentration is on municipal employees' experience and method in working with unaccompanied minor refugees in transition to adulthood.

Aim: the studies aim is to highlight how caregivers prepare unaccompanied minors to adulthood and what experience they have with aftercare of unaccompanied minors that move out from care centers and living in their own hostels with follow-up.

Study Focus: the main study focus for this dissertation is:

“Which experience and method do municipal employees have in working towards the transition to adulthood of unaccompanied minor refugees?”

Method: the study has a qualitative research design, in which I interview four therapists that work with unaccompanied minor refugees in care centers and hostels. Out of these four therapists one of them is an environmental therapist, the other one is activity therapist, a child welfare officer and a department manager.

Results: the empirical findings show that the informants have different understanding of their work with unaccompanied minor refugees and this means that they perform different objectives and measures. The topics in the thesis that are presented and discussed in the light of theory are: vulnerability vs. resources, dependent vs. independent, motivational vs. challenging work, creating good relationship and the aftercare of unaccompanied minor refugees. Although the informants try to work purposefully, the study shows that they concentrate more on youths' vulnerability than their resources, addiction rather than independence, and they experience more challenges than motivation in their work with unaccompanied minor refugees. The main

findings of the study are the informants' experience in creating trust, dealing with rejection and dealing with outrageous behavior of single minor refugees.

Forord

Jeg vil først og fremst begynne med å takke min veileder Ketil Eide for hans oppmuntring og tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Han har bidratt med konkrete og konstruktive veiledningstimer som har hjulpet meg å se lyset i enden av tunnelen. Jeg kunne ikke ha ønsket meg en bedre veileder enn han.

Jeg ønsker å takke mine fire informanter som stilte opp på intervjuene og som har dannet grunnlaget for min masteroppgave. Uten deres deltakelse ville ikke denne oppgaven blitt til.

Jeg er den jeg er i dag takket være de som trodde på meg og støttet meg da jeg kom til Norge som enslig mindreårige flyktning. Takk til alle de ansatte i etterverns kontor i Sjøvegan. Jeg vil spesielt si takk til Jeanette Førde og Tor Markus. Jeanette har vært som en mor til meg gjennom de tøffe årene. Det er alle hennes oppmuntrende ord og uendelig støtte som har fått meg til å komme så langt jeg har kommet i dag. Jeg er så takknemlig for all den kjærligheten og støtten hun har gitt meg.

Jeg hadde ikke klart å fullføre utdanningen min om det ikke hadde vært for min mann. Sele, tusen takk for at du aldri mistet troen på meg og oppmuntret meg gjennom hele prosessen. Jeg er uendelig glad i deg og guttene våres.

Min familie har støttet meg gjennom det hele, noe som har betydd utrolig masse og har vært så betryggende å ha med i reisen.

Sist men ikke minst vil jeg takke Gud for å ha støttet meg gjennom gode og dårlige dager. Takket være Gud har jeg holdt ut, hatt styrken til å kunne fullføre min masteroppgave og fått meg gjennom tøffe og fantastiske dager og år.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Forord.....	6
1.0 Innledning	10
1.1 Studiens formål og hensikt.....	11
1.2 Problemstilling	13
1.3 Oppgaves oppbygging	13
2.0 Teoretisk rammeverk	15
2.1 Barn vs. Voksen	16
2.2 Avhengig vs. Selvstendig.....	17
2.3 Hjemlandet vs. Vertslandet.....	18
2.4 Sårbarhet vs. Ressurs	19
2.5 Oppfølging og ettervern av enslige mindreårige	20
3.0 Metode	22
3.1 Bakgrunn for valg av metode.....	22
3.2 Utdypning av metode.....	23
3.2.1 Forsknings metode.....	23
3.2.2 Hermeneutiske sirkel	24
3.3 Gjennomføring av intervju	24
3.3.1 Forskningsetiske vurderinger	25
3.3.2 Presentasjon av utvalgte.....	26
3.3.3 Intervjuguiden.....	27

3.4	<i>Analyseprosessen</i>	27
3.5	<i>Reliabilitet, validitet og refleksivitet</i>	29
3.5.1	Reliabilitet.....	29
3.5.2	Validitet.....	29
3.5.3	Refleksivitet	30
4.0	Analyse	32
4.1	<i>Presentasjon av informanter</i>	32
4.2	<i>Sårbarhet vs. Styrke</i>	33
4.3	<i>Utfordrende vs. motiverende arbeidet</i>	36
4.4	<i>Selvstendiggjøring</i>	42
4.5	<i>Organisering</i>	47
5.0	Diskusjon	51
5.1	<i>kommuneansattes ideologi om enslige mindreårige flyktninger</i>	51
5.1.1	Enslige mindreårige flyktninger i en sårbar situasjon	53
5.1.2	Enslige mindreårige flyktninger med kompetanse og ressurser	54
5.2	<i>Å jobbe med enslige mindreårige flyktninger</i>	56
5.2.1	Motiverende arbeid med enslige mindreårige flyktninger	57
5.2.2	Utfordrende arbeid med enslige mindreårige flyktninger	57
5.3	<i>Selvstendiggjøring gjennom støtte</i>	61
5.3.1	Å bygge en god relasjon.....	62
5.3.3	Mestring av skole-bo- og jobbsituasjoner.....	64
5.4	<i>Organisering av ettervern; støtte til unge i overgangen</i>	65
6.0	konklusjon	67
	Referanse	70

Vedlegg 1	73
Vedlegg 2	77

1.0 Innledning

Denne studien handler om barn fra krig og konfliktberømte land i verden, som kommer til Norge alene uten foreldrene sine med sikt på å søke et trygt opphold. Disse unge mennesker har opplevd krig, konflikter, vold, tap av familie, slektninger og venner, og ofte opplevd traumatiske hendelser mens de flytter til Norge. De er sårbare, ensomme og usikre i et fremmed land.

Studien konsentrerer om enslige mindreårige flyktninger som har fått opphold i Norge, og som bor i bofelleskapene og som seinere flytter ut til egen hybel. Den handler om omsorgsarbeideres erfaring når det gjelder barnas overgang til voksenlivet. I innledningen skal jeg presentere hvem enslige mindreårige barn er, hva overgang til voksenlivet handler om og litt om de som jobber med enslige mindreårige flyktninger.

Ifølge Norske myndigheter er enslige mindreårige flyktninger, barn og unge under 18 år som kommer til landet for å søke asyl uten sine foreldre eller andre voksne med foreldreansvar i Norge. Disse barn er en spesielt utsatt gruppe med ulike behov og rettigheter enn voksne flyktninger. De blir sendt på flukt uten sine foreldre eller andre med foreldreansvaret men noen ganger er de ledsaget av voksen som ikke er foreldrene deres (Eide K. , 2012).

Enslige mindreårige flyktninger som kommer til Norge har store forskjeller mellom de når det gjelder deres individuelle livshistorier, men de har også likheter når det gjelder deres relasjoner til landet som de flykter til. Noen av disse forskjeller er religioner, kulturer, språk, oppvekstsituasjon de erfarer i eksil og ikke minst folkegruppe de tilhører (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018).

Når det gjelder årsaker til flukt av enslige mindreårige flyktninger finnes det sammensatte grunn som kan være både sikkerhetsmessige og sosioøkonomiske forhold på hvorfor de flykter alene. Ifølge Øien (2010) mener at flukten skjer av ytre faktorer som dårlig økonomi, krig, mangel på

arbeid konflikter i sosiale nettverk men også fordi de som flykter ønsker et bedre liv og muligheten til sosial mobilitet.

Kvello (2010) påpeker at det er ikke alle barn som har en god oppvekst. Livet av barn som har blitt utsatt for vold, omsorgssvikt, fysisk- og/eller psykisk mishandling eller andre negativ stimuli er med til å prege barnets utvikling og relasjon dannelse med andre mennesker, i livet som kommer. Enslige mindreårige flyktninger er spesielt sårbare barn og dermed har ekstra behov for oppfølging og selvstendigjøring av den norske stat gjennom barnevernet og utlendingsmyndighetene. Det er derfor veldig interessant å se på hvordan omsorgspersoner møter denne gruppe barn og hvordan de jobber med dem.

For å kunne avdekke hva ungdommene for av oppfølging og støtte er det viktig å skape god kontakt med ungdommene. For å kunne gjøre dette er det viktig at omsorgspersonen kan lære og kvalifisere seg på ulike områder. Når en jobber med enslige mindreårige flyktninger er det viktig med både flyktning spesifikk kompetanse og barnevern faglige kompetanse for å kunne utvikle en god relasjon (Svendsen & Berg, 2017). I tillegg til disse kompetanser skal omsorgspersoner kunne bedrive utviklingsstøttene omsorg. Dette vil si at ungdommen gis omsorg, blir ivaretatt og at de ansatte klare å imøtekomme behovene deres.

Ifølge Eide (2012) er utviklingsstøttene beskrevet som å ivareta spesielle behovene og å møte spesifikke utfordringer som enslige mindreårige flyktninger står over. For å kunne gjøre det er det viktig at omsorgspersonen forstår og fortolke ungdommenes tanker og følelser og gir dem retning.

I kapittel 1 skal jeg presentere studiens formål og hensikt, problemstillingen og oppgavens oppbygging.

1.1 Studiens formål og hensikt

Når enslige mindreårige flyktninger har kommet til Norge, noen av de vil få avslag på sin søknad, mens andre vil få innvilget opphold og får lov til å oppholde seg i Norge hvor de blir bosatt i en norsk kommune som enslige mindreårig flyktninger (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018). Ifølge SSB, har i de siste årene kommet mange enslige mindreårige flyktninger. Bare i løpet av året 2015 har det kommet fem ganger så mange enslige mindreårige til Norge sammenlignet med de foregående årene. Mange kommuner har tatt imot mange av disse barna som er spesielt sårbare og som trenger trygge og gode oppvekstvilkår (Dalgard, 2017).

Veien til Norge kan være opplevet på forskjellige måter, hvor noen av barna har flyktet rett med fly uten problemer mens andre kan ha opplevet mye usikkerhet og farer. Men det som er viktig og felles mellom disse barna er at de har flyktet fra sine hjemlandet alene og at de med varierende kunnskap befinner seg i Norge.

Enslige mindreårige flyktninger som har fått opphold skal prioriteres i bosettingsarbeidet, og arbeidet av disse barna krever et spesialtilpasset apparat i kommunene. Kommunen som mottar disse ungdommene har plikt til å vurdere barnets behov ut fra barnevernslovens paragraf 3-4 dermed tilby et egnet bo- og omsorgstiltak. Bosettingen foregår i samarbeid, mellom kommunene, Utlendingsdirektoratet (UDI), Integrerings- og mangfolds direktoratet (IMDi). Når det gjelder bosetting av disse barn, det er kommunen som de blir bosatt som bestemmer selv hvilken etat som skal ha ansvaret for enslige mindreårige, og hvordan de vil organisere og løse oppgavene. (Eide K. , 2012).

Hensikten og formålet med prosjektet er å synliggjøre hvordan kommuneansatte forbereder enslige mindreårige til voksenliv og hvilken erfaring de har med ettervern av enslige mindreårige som flytter ut fra bofelleskapene og bli bosatt i egen hybel med oppfølging.

Gjennom intervjuer ønsker jeg å få mer kunnskap om hvordan informantene arbeider omkring temaet overgangen fra å være barn til å bli voksen, fra å være avhengig til å bli selvstendig, det å flytte fra hjemland og bo i Norge og fra å være sårbar til å bruke egne ressurser. Jeg har intervjuet

fire kommuneansatte, hvor to jobber i bofelleskap og to fra ute team som følge opp ungdommene som har flyttet til hybler.

1.2 Problemstilling

Overgangen handler om ny etablering og å flytte for seg selv. Ungdommer som skal flytte skal kunne finne sin plass i den selvstendige tilværelsen og med dette prøve å inngå sin egen selvstendige sosiale kontakt med samfunnet, uavhengig av hjelp fra de voksne (Storø, 2012).

Oppgaven prøver å finne ut hvordan de som arbeider med enslige mindreårige flyktninger hjelper enslige mindreårige flyktninger med overgangen til voksenlivet. For å kunne undersøke hvilke erfaringer og metoder kommuneansatte bruker, er følgende forskningsspørsmål valgt:

“Hvilke erfaringer og metoder har kommuneansatte i arbeid med enslige mindreårige flyktninger i overgang til et voksenliv?”

1.3 Oppgaves oppbygging

Jeg har valgt å dele oppgaven inn i seks kapitler.

I første kapittel: kommer innledningen, hvor jeg har gitt presentasjon av oppgavens tema, formål og hensikt av oppgaven, samt presentasjon av problemstilling.

I andre kapitlet: redegjøres det teoretisk rammeverk for relevantforskning og teori som jeg har brukt for å belyse problemstillingen. I dette kapitel presenterer jeg teorien om salutogenese og Antovosky og deretter presenterer jeg de mest aktuelle temaer som er relevante i min oppgave. Hovedtemaer som er valgt i dette kapitlet er: barn vs. voksen, avhengig vs. selvstendig,

hjemlandet vs. vertslandet, sårbarhet vs. ressurs og oppfølging og ettervern av enslige mindreårige flyktninger.

I tredje kapittel: handler om studiets metodevalg og presentasjon av utvalget. Kapitlet inneholder blant annet en beskrivelse av kvalitativ metodetilnærming som er brukt i studie, en beskrivelse av utvalget, forskningsetiske vurderinger og gjennomføring av intervju. I dette kapitlet sier jeg også litt om troverdighet av min oppgave, min rolle som forsker og litt om analyseprosessen.

I fjerde kapitlet: presenterer jeg leseren med analysen av innhentet datamateriale om hvordan kommune ansatte jobber mot ettervern og overgang til voksenliv av enslige mindreårige flyktninger. I dette kapitlet presenterer jeg fire hovedtemaer som jeg fikk ut fra intervjuet. Temaene er sårbarhet vs. styrke, utfordrende og motiverende arbeidet med enslige mindreårige flyktninger, selvstendigjøring og organisering av overgang til voksenliv i kommunen.

I femte kapittel: drøfter jeg analysen som er i kapitel fire mot teori og forskning. Dette skal presenteres i lik rekkefølge som hovedtemaer i fjerde kapitel.

I sjette kapitlet: skal jeg avslutte med å oppsummere funnene i oppgaven og deretter si litt om mine egne avsluttende refleksjoner.

2.0 Teoretisk rammeverk

I denne studien har jeg brukt Aaron Antonovsky salutogene teorien for å forstå de stressfaktorer som enslige mindreårige flyktninger går gjennom og hvilke håndteringsstrategier de bruker for å overleve.

Antonovsky (2012) beskriver salutogenese som det å forebygge, og samtidig det å arbeide mot å fremme helsen. Her ser vi at han har snudd patogenesen, til salutogenesen. I motsetning til patogenese legger han vekt på at fokuset bør være på de ressursene som styrker helsen blant menneskene enn å konsentrere seg om dårlig helse og sykdom. Med andre ord kan vi si at han fokusere mer på mestringsressurser enn å fokusere på stressfaktorer.

I sin bok «Helsens mysterium» (2012), beskriver han salutogenese som et mysterium, når det gjelder hvordan en person opplever en stressfaktor. Han beskriver stressfaktor som en tilstand som er anspent, men som man allikevel må lære seg å håndtere den. Det salutogene perspektivet er rettet mot de utfordringer som er medført av en stressfaktor (Antonovskys, 2012).

Teorien av Antonovsky er sammensatt av tre begreper; som er meningsfullhet, begripelighet og håndterbarhet. Ifølge Antonovsky (2012), meningsfullhet handler om inkludering og at tiltakene som gis bør 'gi mening'. Begripelighet handler om stimuliene en mottar som forståelig, sammenhengende og klar informasjon. Mens Håndterbarhet handler om at en har tilstrekkelig med ressurser, for å kunne takle motstand.

I denne studien ser vi at enslige mindreårige flyktninger befinner seg i en slik stressituasjon. Dette er fordi de er ekstra sårbare, de har kommet i et fremmed land men allikevel må de kunne bruke ressursene de har for å kunne overleve i det fremmede land. Jeg kommer til å bruke mer av Antonovsky salutogene teorien og de tre begreper i drøfte delen (kapitel 5)

I denne kapitlet skal jeg presentere teoretiske perspektiver som jeg synes er relevant for å belyse overgang til voksenlivet hos enslige mindreårige flyktninger. Hovedpunktene som skal belyses i denne delen av oppgaven er overgangen fra å være barn til å bli voksen, fra å være avhengig til å bli selvstendig, det å flytte fra hjemland og bo i Norge og fra å være sårbar til å bruke egne ressurser.

2.1 Barn vs. Voksen

Ungdomstiden er en sårbar periode i livet, som ofte er preget av det å være avhengig og selvstendig. Overgang fra å være under barnevernets (institutt) omsorg til en mer selvstendig tilværelse. Overgang til voksenlivet for ungdommer som tilhører et institutt skjer gjennom to parallelle prosesser. Den individuelle prosess og utgangen fra institutt (barnevern). Individuelle prosessen handler om selvstendigjøring, løsrivelse og ansvarliggjøring ungdommer til å bli voksen mens utgangen fra barnevernet handler om hvordan disse ungdommer er følget opp og lagt til rette for en god overgang til voksenlivet. Disse to prosesser påvirker hverandre gjensidig (Paulsen, 2016).

Ifølge Rogers (2011), overgang er sett fra en lineær og ikke lineær prosess. Den lineær prosess handler om overgangen fra å være ungdom til å bli voksen, hvor ungdommer går fra skole til jobb og fra å bo med noen (foreldre, barnevern) til å bo alene. Og den ikke lineær prosess handler om prosessen der ungdommer kan bevege seg mellom å klare seg selv og ha behov for støtte.

Som nevnt tidligere i kapitel 1 enslige mindreårige flyktninger som kommer til Norge er i gjennomsnitt 15-16 år når de bosettes, noe som gjør at mange av de kommer overgangen til voksenlivet ganske raskt etter bosetting. På grunn av dette har disse ungdommer kort tid på å etablere relasjoner og ha tilknytting til nærmiljø før overgangen til voksenlivet inntreffer derfor er det ganske viktig med ettervern av disse ungdommer. (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018).

Når det gjelder overgang til voksenlivet finnes det flere forskninger som viser at ungdom som får tilbud klarer seg bedre enn de som ikke får ettervern. Mange ungdommer som måtte flytte hjem i fra møter spesielle utfordringer både knyttet til utdanning, arbeid og andre utviklinger sammenlignet med ungdommer som bor hjem med sine foreldre. Derfor er det viktig med ettervern når det gjelder overgang til voksenlivet (Paulsen, 2016).

2.2 Avhengig vs. Selvstendig

Ifølge Eide (2012), begrepene avhengig og selvstendig representerer ingen motsetning. Han mener at det er mulig å være begge deler samtidig. Videre beskriver han at enslige mindreårige flyktninger viser til å være både avhengige og selvstendige samtidig. Selv om disse ungdommer er mindreårige flest av de måtte være selvstendige før de flyttet til Norge. Faktorer som å flykte alene, søke asyl i et nytt land, forfølgelse og krig har gjort at disse ungdommene har blitt selvstendige før de har kommet til Norge. Men etter ankomst til Norge (nytt land) er de ikke selvstendige lenger. De blir tvunget til å lære et nytt samfunn – med nytt språk, nye normer, regler og krav både faglig og sosialt. I tillegg til dette mangler disse ungdommer, nærpåsoner og rollemodeller som kan veilede de inn i et nytt samfunn. Alt dette gjør at de blir avhengig av andre som kan hjelpe de å kjenne kodene i det nye samfunnet for å håndtere hverdagen i ett nytt land. Det kan hende at noen ikke trenger like mye oppfølging men det er viktig å etablere oppfølgingssystemer som bare er der når dagene kommer at ungdommen trenger å snakke med noen (Eide K. , 2012).

Ifølge Storø (2012), hva man legger i begrepet «selvstendig» er et ganske viktig perspektiv når det gjelder overgang til voksenlivet. Han mener at etterverns innsats skal kunne ha et formål som ungdommene skal «gjøres i stand til å klare seg selv», når det gjelder å gjøre ungdommene klar i overgangen til voksenlivet med tanke på selvstendigjøring. Han er opptatt på hvordan en skal forstå begrepet selvstendig som han sammenligner med engelsk ordet «Independence». Han sier at det er viktig å vite hva vi ønsker og vil når vi jobber med begrepet selvstendighet. Ifølge han kan det hende at ved å gjøre en ungdom selvstendig ønsker vi at ungdommen skal være

uavhengig og at det beste er om han ikke trenger noe hjelp i det hele tatt. Videre sier han at dette er ikke riktig og han henviser til andre studier som sier det motsatt; mennesker som lever uten støtte fra andre, har høyere sannsynlighet for ensomhet, depresjon og dårlig mental helse. Derfor er det viktig å møte ungdommene på individuelt nivå siden de har ulike erfaringer, og danner ulik mening av sine erfaringer når det gjelder spørsmålet om selvstendighet.

Ungdommene som er i overgang til voksenlivet bør klare å utveksle hjelp og støtte men også nyttiggjøre seg hjelp og støtte de får. Det er viktig at de selv inngår i andres hjelpende og støttende nettverk men for at de skal klare å gjøre det må de få hjelp til å finne fram til gjensidige avhengighetsposisjoner til andre mennesker, der det å søke hjelp ses som rimelig. For at ungdommene skal utvikle seg fint i overgang til voksenlivet med tanke på å klarer seg selv, det må ikke være sånn at de skal være uavhengig av støtte fra dag en etter at de flytter ut men at det bør utvikles gradvis gjennom stabile relasjoner (Storø, 2012).

2.3 Hjemlandet vs. Vertslandet

Et hjem er mye mer enn bare et hus eller et sted. Det er i hjemmet livet utfolder seg, der man har relasjoner til sine nære, der barn vokser, der man spiser og sover med sine nære. Hjem er et område for konflikter og spenninger, der man kan være sint eller kjærlig. Enslige mindreårige flyktninger har blitt fordrevet fra sine hjem og blitt flyktninger, de har også havnet i eksil som gjør at de opplever rotløshet. Erfaringen av å miste et hjem er derfor kompleks og har mange betydninger for den enkelte (Varvin, 2003).

Enslige mindreårige flyktninger kommer fra svært ulike land med ulike kulturer og religioner, de har hatt svært ulik botid i Norge men er også integrert i det norske samfunnet i ulike grad. Disse ungdommer har ulike erfaringer i deres oppvekst og deres erfaringer med konflikter og krig. Det finnes mange andre ting som skiller disse ungdommene fra hverandre men samtidig har de også felles kriterier som at de har alle sin opprinnelse i andre kulturer enn den norske. Og det er akkurat derfor at disse barn har behov for spesielt tilrettelagt oppfølging og støtte, siden deres

overgang også er en overgang mellom opprinnelsesland og tilværelse i det Norske samfunnet (Storø, 2012).

Når vi ser på voksenlivet av enslige mindreårige i forhold til arbeid, utdanning og inntektsnivå, kan vi si at det er store forskjeller mellom ungdom i majoritetsbefolkningen og enslige mindreårige. Fra de få forskninger som har blitt gjort rundt temaet etterverns forskning kan vi si at enslige mindreårige flyktninger har annerledes forhold når det gjelder skole, arbeid og inntekter sammenlignet med andre ungdommer. Det er fordi denne gruppa av ungdommer kommer til et nytt land, hvor de må lære nytt språk og forholder seg til et annerledes samfunn, men også har forventningen om å bli selvstendig (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018).

Det er også greit å vite at noen av disse ungdommer ville oppleve større problemer enn andre, blant annet på grunn av deres bakgrunn om manglende skolegang fra der de kommer fra, svake språkferdigheter og manglende kunnskap om det norske samfunnet. Derfor trenger enslige mindreårige flyktninger mye mer oppfølging enn annen barnevern ungdom, når det gjelder skolegang, bosituasjon og ikke minst arbeid. I tillegg til alt dette skal disse ungdommene kunne mestre mange lovsomveltninger som kan gjøre overgangen til voksenlivet ekstra utfordrende. Det å ha begrenset og manglende tilgang til sosial støtte og utfordringer med å finne seg et nettverk, er med til å gjøre overgangen til voksenlivet enda vanskeligere for disse ungdommer (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018).

2.4 Sårbarhet vs. Ressurs

Enslige mindreårige flyktninger er karakterisert som ressurssterke og sårbare gruppe. Fra å være barn er de på vei til å bli voksne dermed de befinner seg i en balansegang mellom å være avhengige til å bli selvstendig (Hundeide, 2003)

Ifølge Eide (2012), er sårbare barn beskrevet som barn som er i en spesielt vanskelig livssituasjon, som kan være fysisk, psykisk eller sosialt. Enslige mindreårige flyktninger er ekstra sårbare siden de allerede ikke har voksenrelasjoner i Norge dermed mangler sosial støtte fra voksne og dette gjør at overgangen er ekstra utfordrende for dem. Det er vanskelig for dem siden de ikke ha noen som lytter, beskytter, trøster og filtrerer inntrykk for dem.

Blant enslige mindreårige flyktninger er det mange ungdommer som har opplevd traumatiske hendelser, ungdommer som ikke forstå språk, de er helt alene i en fremmed verden. Alt dette gjør at de er sårbare. Eide fortsetter med å si at det er lett å fokusere på at disse ungdommer kun er en sårbar gruppe som har opplevd en rekke traumatiske erfaring og glemme lett at de har med seg mange viktige ressurser til tross for alt traumatiske erfaringer de har vært utsatt for. Det er derfor viktig å fokusere på ungdommenes kunnskap og mulige positive potensial i stedet for å være opptatt av barnas sårbarhet. Det er viktig å vite at barnet er sin egen ekspert og at barnet er den beste kilde til viktig informasjon (Eide K. , 2012).

Storø (2005) definere en god omsorgsbolig som et sted der omsorgsarbeidere fokuserer på barnet ressurser og styrke. Ved å gjøre dette, styrker man ungdommenes følelse av autonomi og selvrealisering.

2.5 Oppfølging og ettervern av enslige mindreårige

Selv om oppgaven handler mest om ungdommene som er bosatt i bofelleskapene, har jeg også tenkt å si litt om ettervern etter at disse ungdommene har flyttet ut fra bofelleskapene.

Som nevnt tidligere, siden det ikke er så mange forskninger rundt temaet overgang til voksenlivet og ettervern av enslige mindreårige, har jeg tenkt å bruke andre forskninger som har blitt gjort for ungdom i barnevernet. Dette er fordi mye av forskning som er gjort for ungdommer i barnevernet vil også gjelde for de enslige mindreårige flyktninger. I tillegg til det er de fleste

enslige mindreårige i dag bosatt med vedtak i barnevernloven, noe som gjør at barnevernets bruk av ettervernstiltak er et aktuelt tema.

Barnevernloven som tar utgangspunktet for ettervern ligger i § 1-3 og den gjelder for ungdom i alderen 18-23 år. I paragrafen ser vi tre viktige elementer som lyder sånn: 1) Ungdommen må selv samtykke ettervernstilbudet, 2) det er ungdommer som har mottatt bistand fra barneverntjenesten før de fyller 18 år som har ettervernstiltak og 3) ved avslag skal enkeltvedtak begrunnes ut fra barnets beste (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018).

Hovedfokuset i ettervernstiltaket kan deles inn i: sosialt nettverk med voksenkontakt, skole, omsorg, fritid og selvstendigjøring. Ifølge (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018) står det videre at for tiden er det enslige mindreårige som oftest mottar ettervern sammenlignet med ungdom i barnevernet generelt. Videre står det at ettervernstiltak avsluttes tidligere enn ved 23 år. Kommunens økonomiske situasjon og refusjon fra Bufetat kan ha påvirkning på hvorfor ettervernstilbudet avslutte når ungdommene fyller 20 år.

Det viser seg både nasjonalt og internasjonalt at betydningen av støtte i overgangen har en ganske stor rolle hos dem som mottar ettervern enn dem som ikke gjør det. I studien «forskningskunnskap om ettervern» ser vi at større faglig fokus gjennom planlegging, kartlegging og kunnskap om ungdommenes behov har ganske stor betydning når det gjelder ettervern av disse ungdommene. (Bakketeig & Back-Hansen, 2008)

3.0 Metode

For å få frem det jeg leter etter i forskningsspørsmålet er valg av metode ganske viktig. I et forskningsarbeid, kan man samle inn data på flere måter, for det meste skjer dette gjennom kvalitative og kvantitative undersøkelser. Den metodiske tilnærmingen som skal brukes i prosjektet er kvalitativ metode med semistrukturert intervju, derfor skal jeg beskrive kort hva kvalitativ metode og semistrukturert intervju er. I metodedelen skal jeg begynne med å si litt om bakgrunn for valg av metode, beskrive forskningsmetoder som skal brukes i oppgaven samt forberedelse og gjennomføring av intervjuene.

3.1 Bakgrunn for valg av metode

Bakgrunn for valg av tema skyldes personlig engasjement og interesse for enslige mindreårige flyktninger i Norge. Jeg har selv kommet til Norge som enslig mindreårig flyktning da jeg var 17 år og gått gjennom å bo i bofelleskap og å ha oppfølging av etterverns team. Dette er min grunn for å ha valgt tema som omhandler barn og ungdom som har flyktet alene og som skal bo og leve i et norsk samfunn. Jeg ble veldig nysgjerrig å se hvordan ansatte opplever enslige mindreårige flyktninger og hvordan de jobber med dem.

Hensikten og formålet med prosjektet er å synliggjøre hvordan kommuneansatte forbereder enslige mindreårige med overgang til voksenliv og ettervern av disse ungdommer. Gjennom å intervju de ansatte som jobber i bofelleskapene og de som har ansvar for ettervern, ønsker jeg å få mer kunnskap om hvordan informantene arbeider rundt temaet «overgang til voksenlivet» når det gjelder enslige mindreårige flyktninger.

Jeg har intervjuet fire kommuneansatte totalt. Mer beskrivelse av utvalget kommer under kapittel 3.3.2. og 4.1. Etter at jeg har samlet inn data har jeg tolket utsagn fra informantene i lys av litteratur, fagkunnskap og egen forståelse. Ved å gjøre dette ønsket jeg å øke kunnskap på det

aktuelle tema. Og ut av dette har jeg valgt å bruke hermeneutisk metode som er definert i kapittel 3.2.2.

3.2 Utdypning av metode

Dalen (2004), sier at for å kunne velge intervju type man ønske å bruke i studien; er det viktig at intervju type er valgt ut av temaet og problemstillingen som en ønsker å undersøke. Selv om jeg er åpen for relevant informasjon som kommer frem mens jeg intervjuer, har jeg allerede valgt noen nøkkeltemaer i min problemstilling som jeg ville vite mer om. Ut av mitt tema og problemstilling har jeg derfor tenkt å bruke semistrukturert intervju.

3.2.1 Forsknings metode

Kvalitativ forskning er en metode hvor en kan samle forskjellige empirisk materiale som beskriver meninger og holdninger fra et individs liv. Denne metoden gjør det mulig for å få dypere forståelse for temaet en har foran seg og rommer mange tilnærminger hvor det finnes flere måter å tilegne seg kunnskap på om et ønsket tema, for eksempel intervju, observasjon, analyse av tekst osv. (Denzin & Lincoln, 2011).

Kvale og Brinkman (2009) beskriver at når det gjelder å intervjuer så er forskeren og informanten i et samspill der de utveksler synspunkter om et bestemt tema. Og på den måten produseres det kunnskap. Videre beskriver de at det er viktig å velge intervjuformen ut av hva og hvem du ønsker å få informasjon fra.

Jeg har tenkt å bruke semistrukturert intervju som metode og dette er fordi jeg vil ha struktur i det jeg skal finne ut, samtidig som at jeg er åpen på andre relevante innspill jeg kommer til å få under intervjuene. Gjennom mitt valg av kvalitativt intervju ønsker jeg å få en innsikt i ansattes opplevelse og kunnskap, om deres innspill i forhold til å forberede enslige mindreårige til voksen livet og å jobbe rundt ettervern av ungdommene som har flyttet ut fra omsorgsboligene.

3.2.2 Hermeneutiske sirkel

Hermeneutikken er en vitenskapsteori som vektlegger tolkning og forståelse. I hermeneutikken er det mennesket som er et målrettet vesen, som prøver å forstå og se mennesker som en helhet. På et annet ord betyr hermeneutikk, fortolkningslære. Dette vil si at den prøver å finne frem meningen eller forklare noe som er uklart i utgangspunktet. Tolkning og forståelse i hermeneutikken brukes både om menneske og tekst. Gjennom sanser, kontekst og forståelse klarer mennesker å forstå andre mennesker (Dalland, 2012).

Med dette skal jeg prøve å tolke materialet som jeg får i forhold til hva de kommuneansatte opplevelse av problematikken er, samtidig som å se den helhetlige situasjonen de enslige mindreårige er i. Gjennom hermeneutiske retning kommer jeg til å klare å se erfaringer og opplevelse av de ansatte ut fra den helhetlige situasjonen og konteksten de arbeider under.

I tillegg til de forskningsintervjuene som jeg skal gjøre skal jeg også bruke relevante teorier og forskning som er gjort på området. På den måten vil jeg kunne frembringe en objektiv analyse, samt at min forforståelse skal sees i sammenheng med tidligere studier, den teoretiske bakgrunnen jeg skal bruke og det forskningsmaterialet jeg kommer til å finne ut.

3.3 Gjennomføring av intervju

For at leseren skal få en forståelse av rammeverket for studiens informasjons innhenting, har jeg i dette kapitlet valgt å gi en beskrivelse av hvordan intervjuene ble gjennomført. Intervjuene tok ca. en time hver, og de ble foretatt på to forskjellige bofelleskap og et etterverns kontor i samme kommune. Stedene hvor jeg intervjuet hadde avskjermede rom og var uten støy. Jeg begynte med å sende ut samtykkeerklæring og spurte om informantene ønsker å delta i studien via e-post. I erklæringen opplyste jeg om studiens problemstilling, hensikt og formål, samt hvordan jeg skulle ivareta konfidensialitet og forsikre anonymisering av opplysninger.

Etter at informantene godtok å bli intervjuet, begynte jeg intervjuet med å presentere meg først og deretter forklarte jeg kort om formålet og hensikten med intervjuet. Jeg forsikret informantene at det ikke fantes noen riktige eller gale svar men at det var et åpent intervju der jeg var interessert i deres opplevelser med deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger.

Alle informanter ble spurt både skriftlig og muntlig om de syntes det var greit at jeg brukte lydopptaker under intervjuene. Jeg fikk samtykke fra alle, derfor ble det brukt lydopptak. Informantene ble informert at lydopptak vil bli oppbevart i et låst skap, og navne deres skulle erstattes med en kode som skulle lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data. Jeg informerte også at alt av lydopptak, transkribering og opplysninger skulle slettes rett etter prosjektet er levert 15.05.2019.

3.3.1 Forskningsetiske vurderinger

Ved valg av kvalitative metode må jeg som forsker forholde meg til mange etiske betraktninger. For å unngå krenkelse og for å kunne ivareta sentrale etiske prinsipper, fikk jeg sikre riktig behandling av personopplysning ved å godkjenne prosjektet mitt av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Etter å ha fått godkjent av NSD, sendte jeg skriftlig informasjon om mitt prosjekt til mine informanter. Selv om jeg ikke skulle snakke om noe personlig med mine informanter, måtte jeg innhente deres samtykke for det. I samtykke skjemaet står det klart at det er frivillig deltakelse hvor de når som helst kan trekke seg og at alle data da ville bli slettet. I tillegg til det står det noe informasjon om formålet og hensikten med studiet, samtykke til å bruke båndopptaker og hvordan jeg skal oppbevare og slette den (alt står på vedlegg 1).

Gjennom hele prosessen har jeg vært veldig nøye med at informantenes identitet skulle ikke bli avslørt. Jeg har med vilje ikke oppgitt navn eller sted, ikke spesifikk alder og kjønn heller. Jeg fant at deres utdanning og antall år de jobbet i organisasjonen har mye relevans til oppgaven og derfor valgte jeg bevisst å oppgi den.

3.3.2 Presentasjon av utvalgte

Ut fra temaet og problemstillingen har jeg samlet inn data ved hjelp av fire individuelle intervjuer. Utvalget består av fire kommuneansatte hvor to er fra to forskjellige bofellesskaper og de andre to jobber med ettervern av ungdommer som har flyttet ut i hybler. Målet var å samle inn data fra to forskjellige bofellesskaper og fra ettervern kontoret for å kunne få best mulig resultat.

Jeg begynte med å sende e-post til en enhetsleder i Kommunen som jeg skulle forske i. På eposten beskrev jeg problemstillingen, formålet og hensikten med forskningen. Jeg fikk en rask tilbake melding fra enhetslederen som gjorde at jeg kom i kontakt med de to kommuneansatte som har ansvar for ettervern av disse ungdommer. Sammen med de ble vi enige om å møte igjen etter at jeg hadde bestemt meg helt for problemstillingen slik at vi kan velge ut de andre to som er aktuelle for prosjektet. Disse to kommuneansatte hadde tidligere jobbet i bofellesskapene før de begynte å jobbe med ettervern derfor er de viktig i oppgaven siden de kan sammenligne ungdommene da de bodde i bofellesskapene og etter at de flytter ut til egne hybler.

Når enslige mindreårige flyktninger skal bosettes, kommunale bofellesskap er et vanlig botilbud som kommunene tilbyr. Det som er vanlig er at en bofellesskap skal være egnet for ungdommene som er mellom 13 og 18 år og det skal gjerne bosettes mellom 3 til 5 ungdom i samme bolig. Bofellesskapene skal være døgnbemannet av ansatte som jobber turnus (Eide K. , 2012).

Kommunen som er valgt har tre døgnbemannet bofellesskaper for enslige mindreårige flyktninger med ca. 6 barn hver og barna kommer fra forskjellige opprinnelsesland, med forskjellig kultur og bakgrunn. I det siste har kommunen nylig begynt med å bosette ungdommer som de mener kan klarer å bo for seg selv i hybler med tilsyn.

Kommunen har da flyttet ut 18 ungdommer fra bofellesskap til hybler og har ansatt en miljøarbeider og en miljøterapeut som prøver å jobbe tett med disse ungdommer. Boligene har

ansatte med stilling som sykepleiere, barnepedagoger, miljøterapeuter, vernepleiere og sosionomer. I tillegg har dem assistenter.

Informantene som jobber med ungdommene i etterverns fase, har forskjellige utdannelsesbakgrunn men har begge erfaringer over lenger tid med enslige mindreårige flyktninger. Alle informanter i prosjektet har tett kontakt med skoler, jobber, de hjelper ungdommene med å ordne legetimer og andre helsetjenester, de følger opp ungdommene til diverse timer og har også diverse fellesaktiviteter som matlaging osv.

3.3.3 Intervjuguiden

I følge Dalan (2004), intervjuguide er beskrevet som et hjelpemiddel som man bruker under intervju. Videre sier Dalan at for å utarbeide en intervjuguide må man dele det overordnede temaet i mindre enheter for å få konkret sammenheng der informanten skal delta og gi informasjon om det man vil undersøke. Videre påpeker Dalan (2004) at når man utarbeider en intervjuguide er det viktig at man er bevisst på hva slags spørsmål man stiller. Det er viktig å unngå tvetydige og ledende spørsmål, samt sensitive og avanserte spørsmål som krever mye kunnskap. For å få fyldig beskrivelse er det viktig å stille åpne spørsmål.

Ut fra min problemstilling utviklet jeg en intervjuguide med fire hovedtemaer tilpasset informantgruppene. Det første temaet handlet om ungdommens sårbarhet vs. styrke. Den andre tok for seg temaet utfordrende vs. motiverende arbeidet med enslige mindreårige flyktninger. Den tredje hadde fokus på selvstendigjøring av ungdommene mens den siste handlet om kommunens organisering når det gjelder overgang til voksenlivet og ettervern av enslige mindreårige flyktninger. Hvert hovedtema hadde ca. 10 spørsmål hver.

3.4 Analyseprosessen

I dette kapitlet skal jeg beskrive hvordan jeg kom frem for å bearbeide innsamlet data fra intervjuene, ved transkribering og gjennomføring av analysen.

Å transkribere er beskrevet som om å skifte fra en form til en annen, i denne sammenheng er det å overføre den muntlige samtale til skriftlig tekst (Kvale & Brinkmann, 2015).

Etter at jeg ble ferdig med et intervju, begynte jeg å transkribere mens intervjuet var fortsatt ferskt i minne. Gjennom arbeidet med å transkribere intervjuene ble jeg kjent med dataene som jeg fikk enda mer. For å kunne skape et realistisk bilde fra intervjuene, ble alle mine intervjuer transkribert ordrett. Selv om intervjuene ble transkribert ordrett, noen av tekstutdrag ble ikke prioritert videre i analysen. Dette er fordi tekstutdragene passet ikke helt inn siden, de var uaktuelle historier om andre ting mellom intervjuer og informant. Alle mine informanter var norske dermed jeg måtte ikke endre noe når det gjelder deres muntlige uttrykk.

Når transkriberingen var på plass, begynte jeg å lese over alle fire intervjuene flere ganger uten å legge vekt på studiens problemstilling. Dette er for å få oversikt over hva informantene sa, uten at jeg fokuserte bare på hva jeg var ute etter. Ut fra temaene i intervjuguiden som jeg hadde utarbeidet på forhånd og uttrykkene jeg fikk fra informantene, lagde jeg en tabell med likheter og ulikheter på alle de temaene jeg hadde. Og ut fra tabellen klarte jeg å komme opp med de fire konkrete hovedtemaer som er beskrevet i kapittel 3.3.3. Etter jeg ble ferdig med transkriberingen og tabellen begynte jeg å tolke hva informantene fortalte om hvordan de følte seg, deres situasjoner og opplevelser av deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger.

For at leseren skal kunne få tilgang til informantenes opplevelse og tanker har jeg i analyse delen brukt sitater hentet fra informantene i intervjuene. Sitatene er presentert akkurat som informantene har ordlagt seg. Jeg har for det meste begynt med å presentere min analyse først, og deretter sitatene fra informantene.

I analyse delen presenterer jeg hovedtemaer av empirisk funn ved hjelp av sitater og deretter drøfte empirisk funn ut fra relevant teori og tidligere forskning. Hovedfunnene oppsummeres i kapitel 6.

3.5 Reliabilitet, validitet og refleksivitet

Troverdighet er et viktig aspekt ved en kvalitativ forskning og den inneholder viktige begreper som validitet, pålitelighet og refleksivitet. I dette kapitlet skal jeg ta for meg oppgavens reliabilitet og validitet samt refleksivitet.

3.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om hvorvidt man kan stole på en forskning. For å vise pålitelighet og troverdighet av en forskning er det viktig at forskeren nøye gjør rede for hvordan dataene ble utviklet og hva slags vurderinger ble gjort for å kunne bearbeide dataene (Thagaard, 2009).

Det er mange måter der pålitelighet kan forbedres av forskere. En av måtene er å sjekke transkripsjoner for å sikre at det ikke finnes noen unødvendige feil som forskeren gjorde gjennom hele prosessen. En annen punkt som kan påvirke pålitelighet er forskerens rolle til informantene og erfaringer fra forskningsområdet (Thagaard, 2009).

Som nevnt tidligere, jeg brukte en båndopptaker for å fange svar fra mine informanter. Dette gjorde at jeg fikk ordrette sitater og nøyaktige ordene fra hver informant gjennom transkribering. Min rolle som en forsker i denne studien kan bli sett som å ha sine fordeler og ulemper. Jeg var selv enslige mindreårig flyktning da jeg kom til Norge og var bosatt i bofelleskap på samme måte som de enslige mindreårige flyktninger i studien. Mer om min rolle som forsker skal beskrives i dybde i kapitel 3.5.3 (Refleksivitet).

3.5.2 Validitet

I en kvalitativ forskning validitet refererer til forskerens evne til å være troverdig i tolkningen av funn fra informantene. Det handler om hvor gyldige tolkningen og resultatene av innhentet dataene er. Forskerens refleksjoner rundt sin forskerrolle og forskers relasjon til miljøet som det forskes på kan ha påvirkning på gyldigheten av studien (Thagaard, 2009). For å vurdere om forskningen er valid, kan man undersøke om den representerer virkeligheten på det som blir forsket. Hvis det finnes andre forskning innen samme område med samme resultater, kan forskningen få bekreftelse på sin gyldighet.

Det å skape en trygg og avslappet stemning under intervjuene er ganske viktig. Under mine intervjuer var jeg ganske rolig og avslappet som gjorde at jeg klarte å konsentrere på hva som ble sagt. Jeg viste interesse og nysgjerrighet i det informantene snakket om og dette gjorde at informantene kunne snakke uten å tenke på klokka. Selv om denne studien er for liten til å generalisere opplevelsen av alle ansatte som jobber med enslige mindreårige flyktninger, informantenes erfaringer, deres forskjellige utdannings bakgrunn og at de jobber på forskjellige steder, gjorde at studien ble enda mer interessant.

3.5.3 Refleksivitet

Nå det gjennomføres intervjuer er det viktig å huske at det ikke bare er informanten som påvirker intervjuet, men at også forskeren spiller en viktig rolle (Kvale & Brinkmann, 2015). Videre påpeker Thagaard (2009) at forskerens relasjoner til informanten og erfaring fra forskningsområdet, påvirker påliteligheten til en forskning.

Som nevnt tidligere i kapitel 3.5.1, jeg selv kom til Norge som enslig mindreårig flyktning og har erfaring med å få oppfølging fra voksne som jobbet i bofelleskapene. Gjennom hele arbeidsprosessen i denne studien har jeg på en best mulig måte vært bevisst denne rollen. Informantene viste ikke noe om min bakgrunn og jeg ønsket ikke at de skulle vite det heller, siden det kunne ha påvirket studien. Hvis de hadde vist om meg, kanskje kunne de ha svart annerledes og kanskje vært veldig forsiktig for å ikke såre meg.

Da jeg valgte problemstillingen og begynte å utforme intervjuguiden, tok jeg i bruk noen erfaringer som jeg hadde fra tidligere. I begynnelsen tenkte jeg å intervju ungdommene men etter hvert tenkte jeg at det er mere interessant å intervju de ansatte i stedet for ungdommene. Dette er fordi jeg vet akkurat hvordan det er å være ung flyktning i Norge men viste ikke helt hvordan de ansatte tenkte. Jeg ønsket ikke å argumentere eller konfrontere noen men jeg var veldig nysgjerrig på hvordan de opplever enslige mindreårige og hvilke erfaringer de har med ungdommene. For å ikke påvirke hva informantene mente, hadde jeg fokus på å skille mellom informantenes erfaring og mitt eget erfaring. Ved å være så åpen som mulig, klarte jeg å forholde meg til hva som faktisk ble sagt av informantene og til de viktigste fenomenene i det de fortalte.

Under intervjuene konsentrerte jeg bare i intervjuguiden og det som ble sagt av mine informanter. Jeg spurte ut fra hva informantene sa og hadde ikke dratt inn noe fra min erfaring selv om jeg var ikke enig i alt som ble sagt. I analyse delen presenterte jeg funnene fra intervjuene og deretter drøftet jeg mine empirisk funnene ut fra relevant teori og tidligere forskning. I drøftingen har jeg valgt å ikke si min mening men heller tolke mine funn ut fra tidligere forskning. Dette er for å ikke påvirke min studie.

4.0 Analyse

I kapitel 4 av oppgaven presenterer jeg temaene som jeg analyserer fram som er sentrale i intervjuene og senere i oppgaven diskuterer jeg om de svarer på studiens problemstilling. Ut ifra problemstillingen valgte jeg sentrale temaer som ble brukt i intervjuene og ut fra disse temaer fant jeg relevante under-temaer som er knyttet opp mot hovedtemaer. For å fremheve informantenes poenger skal jeg bruke relevante sitater som kom opp i intervjuene. Kapitlet 4 er delt inn i fire hovedtemaer: ungdommenes sårbarhet vs. styrke, kommuneansattes utfordrende vs. motiverende arbeid med overgang til voksenlivet, selvstendigjøring og organisering.

4.1 Presentasjon av informanter

Selv om jeg har beskrevet litt om presentasjon av utvalgte i kapitel 3.2, vil jeg fortelle nærmere litt om informantene som jeg intervjuet. Alt av personopplysninger og navn har blitt endret for å sikre informantenes anonymitet. Det som gjorde studien enda interessant er at, alle mine informanter har lang erfaring med omsorgsarbeid for enslige mindreårige flyktninger. De kjenner ungdommene veldig godt og de har erfaring med forskjellige barn fra forskjellige land.

Ole er den første informanten og er ansatt som miljøterapeut i ute team som arbeider med ettervern, hvor han følger opp enslige mindreårige flyktninger som har flyttet ut fra boligene og som nå bor i egne hybler. Ole har tidligere jobbet ved en bolig for enslige mindreårige barn og har lang erfaring med arbeidet. Han er utdannet som førskolelærer og har videre utdanning i psykososialt arbeid med barn og ungdom. Han har jobbet med enslige mindreårige i over 10 år.

Sandra er miljøarbeider og har jobbet med enslige mindreårige flyktninger i mange år. Hun har tidligere vært ansatt som miljøarbeider i bolig for mindreårige flyktninger i mange år og nå jobber

hun sammen med Ole i ute team med å følge opp enslige mindreårige som har flyttet ut fra boligene og som nå bor i egne hybler.

Aleksandra er utdannet barnevernspedagog og har jobbet med enslige mindreårige flyktninger i bolig i ca. 3 år. Hun er primær kontakt for 2 ungdommer i boligen.

Siste informanten er Mette som er avdelingsleder i et bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger og har master i helsefremmende arbeid. Hun har jobbet i bolig i flere år før hun ble avdelingsleder.

4.2 Sårbarhet vs. Styrke

På grunn av deres tidligere og nåværende erfaringer er enslige mindreårige flyktninger beskrevet som en sårbar gruppe barn men samtidig ressurssterke med ambisjoner for framtiden i det nye landet de flytter til (Eide et al., 2018).

Sørvig (2010) sier at barn og unges sårbarhet er knyttet til deres sosialt og fysisk utvikling. Videre sier hun at barn som har opplevd traumer skjuler mye enn de forteller om slike hendelser. Dermed klarer ikke disse barna å fortelle sin historie. Hun påpeker at for å kunne analysere sårbarhet er det ganske viktig med kunnskap. Jo mere kjennskap til normal utvikling man har jo lettere er det å gjenkjenne de med vanskeligheter. Hun mener at det å ha erfaring og kunnskap om sårbarhet er avgjørende for hvordan dem som møtes vil bli oppfattet og tolket. (Sørvig, 2010)

Kommuneansatte både i bofellesskapene og ute team prøver å jobbe målrettet mot å forberede enslige mindreårige med overgang til voksenlivet. De som jobber i boligene forberede disse ungdommene på et selvstendig liv, sånn at ungdommene kan greie å ta være på seg i egen bolig mens de i ute team jobber med ettervern. Kommuneansatte i studien påpeker at det er viktig å inkludere ungdommene når det gjelder å planlegge og gjennomføre tiltak som angår ungdommene. Dette er for å kunne skape en opplevelse av sammenheng.

Aleksandra som er barnevernspedagogen uttrykker seg slik når det gjelder å inkludere ungdommene i det hun gjør:

«når vi begynner med å sette i gang flytte prosessen, vi hjelper ungdommene ganske mye med prosessen, veldig mye i samarbeid med ungdommene selvfølgelig, det er jo deres framtid. Jeg vil ikke sitte og skrive uten at de er til stedet. Jeg vil at de skal være med på hele prosessen og føle at de eier det.»

Hun fortsetter med å si:

«men selv om vi inkludere de på å bestemme i forhold til å flytte for seg selv, er det ikke sånn at de kan bestemme «nei, jeg vil ikke flytte ut». For hvis vi har behov for en ledig plass, så må vi faktisk sender deg ut liksom. De er med på den prosessen men avgjørelsen er jo egentlig vi som tar.»

Her kan vi spørre om det er lurt å inkludere barna på den måten. Ungdommene er med hele veien i prosessen men har ikke noe å si i avgjørelsen. De blir på en måte «kastet ut» for at boligene skal kunne finne ledig plass til enn annen. Hvordan føler ungdommen da? Kan dette påvirke tilliten mellom omsorgspersonen og ungdommen? Klarer de å bygge god relasjon med omsorgspersoner etter at de flytter ut? Alt dette kommer jeg til å diskutere i drøfte delen.

Som nevnt tidligere i kapitel 2.4, enslige mindreårige flyktninger er sårbar gruppe som har stort behov av voksen oppfølging. Når informantene ble spurt om å beskrive enslige mindreårige flyktninger kom det fram at alle fire informantene hadde nesten samme beskrivelse. Alle informantene kunne tydeligvis se at ungdommene er sårbare og samtidig ressurs sterke.

For å visse styrke i ungdommene, informantene beskrev ungdommene som ressurs sterke, selv gående, ta til seg læring, blid og fornøyd, nysgjerrige, omsorgsfulle, takknemlige og mentalt sterke. Barnevernspedagogen sier:

«Vi snakker mye med ungdommene når det gjelder utfordringer ved å flytte ut. De har jo ofte en løsning på det. De er så løsningsfokuserte. Det er en kjempe ressurs tenker jeg.»

Barnevernspedagogen fortsetter med å si, selv om ungdommene er ressurs sterke, det er noen som sliter mere enn andre, de er litt bak enn andre og alt tar litt lengere tid for dem. Sårbare ungdommer er beskrevet som følgende av informanter:

Ole:

«De fleste går det fint med men det er noen som har det tøft. Det gir uttrykk i at man har litt rotete liv og har litt vanskelighet da.»

Sandra:

«De som ikke har gått på skolen i hjemlandet, de som har dårlig tilknytning fra familien allerede fra når de er små, sliter mere når de kommer hit i forhold til å lære seg norsk, kjenne systemene rundt omkring, knytte seg til oss og stole på andre. Da blir livet litt vanskeligere.»

Mette

«De har på en måte et savn etter familie og kanskje noen traumer av vonde ting de har opplevd.»

Fra de tre sitater over ser vi at ungdommer opplever ulike psykososiale plager som savn etter familie, ulike typer traumer og vonde ting som gjør at de sliter mye mer enn andre. Disse psykososiale plager påvirker hvordan ungdommene fungerer i hverdagen og det medfører behov for støtte fra voksne.

Gjennom intervjuene kom det fram at informantene prøver å jobbe mål bevist hos ungdommer som opplever ulike utfordringer. Alle ungdommer har en kontakt person som jobber tett med dem og det viser seg at ungdommene har god relasjon med sine kontakter personer. Hvis ungdommen og omsorgspersonen ikke klare å bygge en god relasjon, da pleier ungdommene å få en annen kontakt personen. Som en av de informantene sa, det er ikke ofte at de opplever misnøye mellom ungdommene og kontakt personen men det har noen ganger hendt at de måtte gjøre det. Ungdommene får råd og veiledning av omsorgspersoner og andre ansatte sånn at de klarer å overvinne livet i det nye landet som de har flyktet til

4.3 Utfordrende vs. motiverende arbeidet

Det å jobbe med enslige mindreårige flyktninger oppleves som både utfordrende og motiverende av informantene. Når informantene ble spurt om hvordan det er og arbeidet med enslige mindreårig flyktninger svarte de slik: stort sett er det veldig givende, man får mye tilbake gjennom den relasjon man får. Det er mye motivasjon og mye positivt arbeid med dem. De sier at de blir nesten som foresatte for ungdommene, siden de ikke har noen andre enn de ansatte. Noen beskriver arbeidet om å måtte skape tygge rammer, å skape et trygt og godt hjem og å vise omsorg for dem.

Informantene fortsetter med å si at selv om det er veldig givende å jobbe med enslige mindreårige flyktninger, opplever de vanskelige perioder og krevende hendelser i sitt arbeid.

De fra ute team opplever at det å holde avtaler og å komme til avtalt tid er ganske vanskelig for ungdommene og oppleves som frustrerende for de ansatte. Ansatte prøver å ringe eller sende SMS når ungdommene ikke møter opp til avtaler men de fleste svarer ikke men heller kommer de når det passer dem og skal snakke med de ansatte. Hvis ikke de ansatte kan hjelpe de der og da, da blir de sinte og sier ting som «Dere har aldri tid til meg.».

En annen ting som de sliter med er når de ser at ungdommer har det vanskelig og trenger hjelp men at ungdommer ikke vil ta imot hjelp. Ansatte mener at det er demotiverende å møte ungdommer som avviser dem selv om de prøver så godt som mulig å forklare til ungdommene at det er viktig med hjelp. De sliter ofte med å få respons og de får ikke gjort mye hvis ikke ungdommene er samarbeidsvillige. En av informantene beskriver sin frustrasjon som følgende:

«Største utfordringer med arbeidet er kanskje når noen har det tøft og ikke vil ta imot hjelp, det er kanskje det som er mest krevende. Men er de vell fungerende og forstår dette har så vil de gjerne vite og lære mer også, men har man mye traumer og vansker, klarer ikke å fokusere på de tingene som vi ser som viktig også. Og at vi prøver å hjelpe men at vi ikke får noe respons, da kjenner jeg at jeg blir frustrert.»

Aleksandra som er ansatt i den ene bolig mener at det som er mest utfordrende med arbeidet er å klare å skape tillit. Hun opplever at mange ungdommer ikke stoler på omsorgsgivere og at de ikke vil dele for mye fordi de er redde for at de skal få konsekvenser seinere med tanke på oppholdet sitt. Hun opplever at ungdommenes mistillit er for det meste knyttet til systemkravene i boligene, dokumentasjoner og regler. De andre informantene er også enige med Aleksandra og beskriver sine opplevelser når det gjelder å skape tillit med ungdommene slik:

Aleksandra uttrykker seg som følgende:

«Jeg opplever noen av dem sliter en del med å ha tillit til spesielt oss som jobber i systemet. For det er liksom, «ja, hva er det dere dokumenterer, hvem andre er det som leser det, kommer den til UDI?» De er jo redde på oppholdet sitt da.»

Mens Ole fra ute team sier:

«Vi støtter de med alt, alle praktiske ting og prøver av og til å snakke med de hvordan de har det. Men noen snakker veldig om det mens andre ikke vil det i det hele tatt. Vet ikke om det kan være traumer, utviklingsforstyrrelse og masse tanke kjør gjør at de ikke vil si mye.»

Sandra på sin side uttrykker seg slik:

«Det er i forhold til å trygge dem. Jeg har opplevd ungdommer som ikke stoler på noen. De vil ikke dele for mye fordi de er redde for at de skal få konsekvenser seinere. Så jeg synes jo det største utfordringer faktisk er å klare å skape den tilliten og på en måte få dem til å bare slapp av.»

Mette avslutter med å si:

«Det jeg tenker kan være negativt er jo den svekket tilliten til oss da. Jeg har opplevd ungdommer som har flyttet som har bare kuttet det følelsesmessig bonden da og sagt «nei, dere vil ikke at jeg skal bo hos dere, dere trenger ikke å invitere meg på middag, jeg skal ikke komme

og spise maten i boligen ...» ikke sant. Det er veldig sårt da. Men da ser man at de kommer på besøk hvis de rette personer er på jobb. Fordi man har fått en god relasjon med noen av de voksne da.»

I tillegg til utfordringen med å kunne klare å skape tillit, opplever Aleksandra og de andre 3 informanter at de har mangel på tid og ressurser når det gjelder å tilrettelegge for ettervern. De uttrykker sine frustrasjoner slik:

Aleksandra:

«Noen ganger skulle vi ha hatt 8 armer og hjelpe alle. Vi har mange ungdommer. Spesielt de som jobber ute har mye å gjøre om dagen. Det er mange ungdommer i ulike alders gruppe, det er ikke bare de over 18 som bor ute. Og de trenger hjelp til forskjellige ting da. Også er det spesielt skole da. Ifølge skole er vi faktisk veldig sånn det må vi faktisk prøve å få det til, skole er viktig. Mangel på tid og ressurser er veldig utfordrende»

Sandra:

«Vi har en sjekkliste som man går gjennom et par punkter, viser hvordan man gjør ting, repetere, repetere, repetere også forhåpentligvis har man gått gjennom hele sjekk lista, når ungdommen flytter ut. Det er planen. Men ofte så hverdagen går så fort og det er så mye annet som skjer når man er to på jobb og det er 6 ungdommer der og du blir liksom spist opp. Rekker ikke å gå gjennom sjekk lista før de flytter ut.»

Mette:

«.....vi har jo ute team som følger ungdommene opp etter de flytter ut. Men det er begrenset hvor mye de har tid til, for de er bare to og det er mange ungdommer.»

Ole:

«Den største utfordringen som jeg opplever kan være at noen ganger streker tiden litt i gran lite til. Det er mange ønsker men lite tid»

I tillegg til tids presset, Mette som er avdelingsleder mener at det er utfordrerne når ungdommene er utagerende og sinte. Hun har opplevd veldig sinte ungdommer som har truet henne på livet. Siden hun er leder, det er henne som må si ifra når ting ikke blir gjort som de skal. Selv om hun er kjent med at det er en underliggende problematikk som fører til utageringen, synes hun ikke at det er greit å bli i slike situasjoner. Hun påpeker at omsorgspersoner ikke har lov til å være fysisk mot ungdommene i slike situasjoner men kan nødverge for å kunne redde seg eller andre fra en skummel situasjon. Hun uttrykker seg som følgende når ungdommen viser utagerende atferd:

«Det har vært ungdommer som har vært utagerende og sinte. Spesielt etter at jeg ble leder. De føler at jeg er sjef og at det er jeg som bestemmer over pengene og sånne ting. Det er ikke noe hyggelig å bli truet. Spesielt når noen skriker i ansiktet, «jeg skal drepe deg, jeg lover Allah, jeg skal drepe deg.», selv om du vet at de er bare ungdommer med mye følelser og mye greier så det er ikke noe hyggelig.»

I slike situasjoner pleier de å ringe politiet for å få hjelp av de til å roe ned ungdommen. Ansatte har lov til å beskytte seg selv men de har ikke lov til å slåss med ungdommen. Informantene sier at det skal mye til før de ringer politiet. De prøver å roe ned ungdommen selv først men hvis det blir ustyrlig da må de ringe etter hjelp. Når det oppstår slike situasjoner, de ansatte får veiledning og oppfølging av enhetsleder og har alltid tilbud til å snakke med en psykolog som alltid sitter i barnevernskontoret.

Andre vanskeligheter som noen av informantene opplever er at ungdommene ikke er klare til overgangen før de flytter ut fra bofelleskapene. Alle omsorgspersoner føler at utflytting går litt fort. De sier at dem har perioder hvor det kommer en del enslige mindreårige, da må de gjøre plass til de som er 14-15 år som kommer, da må de som er 17-18 noen ganger 16 år flytte ut. Selv om de ikke er klare må de flytte ut siden dem er eldste. Selv om omsorgspersoner pleier å snakke med ungdommene i god tid for å anerkjenne deres følelser og for å forberede de til å flytte ut, de mener at de ofte opplever at ungdommene føler seg presset til å flytte ut og at de føler seg litt sviktet.

Informantene sier at hadde muligheten vært der, burde ungdommene vært i boligen fram til de er ferdig på videregående skole. Noen av de informantene mener også at ungdommene som alltid skriker høyest, får egentlig mest hjelp. Men det kanskje sitter en som sier alt er fint men har 5 regninger som han ikke har betalt. De mener at det er viktig å være hos de som ikke roper så høyt.

Etter at informantene fikk snakket om sine opplevelser av ungdommenes overgang til voksenlivet, avslutter alle med å si at selv om ungdommene blir flyttet ut litt for tidlig, stor sett føler de at det går fint med de fleste. De som sliter litt for mere hjelp av ute team etter at de har flyttet ut.

4.4 Selvstendigjøring

Storø (2012) står det at etterverns innsats skal kunne ha et formål som ungdommene skal «gjøres i stand til å klare seg selv». Dette er når det gjelder å gjøre ungdommene klar i overgangen til voksenlivet med tanke på selvstendigjøring. Han sier at det er viktig å vite hva man ønsker og vil når man jobber med begrepet selvstendighet.

Informantene i dette prosjektet uttrykke at de viktigste målene de har både i bofelleskapene og ettervern er å forberede ungdommene på et selvstendig liv, sånn at de greier å ta være på seg selv i egen bolig. Ungdommene som bor i boligene får forskjellige oppgaver som de skal kunne gjøre selv. Oppgavene er knyttet til hjem, skole, arbeid og deltakelse i samfunnet. De lærer å lage mat, vaske klar, rydde etter seg, gjøre lekse, søke jobb og mye annet. De ansatte mener at ved å la ungdommene gjøre slike oppgaver gir det grunnlag for å oppleve mestring.

Informantene fra boligene forteller at de har et skjema som de går gjennom med ungdommer før utflytning. De bruker skjemaet for å vurdere om ungdommene greier seg alene på hybel, vurdere om ungdommen har godt gjennom alle viktige husarbeid og for å vurdere det de anser ungdommen bør kunne. Men selv om det viser seg at de har gått gjennom alle oppgaver, det uttrykkes som en felles forståelse blant omsorgspersoner at ungdommene føler som de kan alt og er selvsikre før de flytter ut men når de kommer ut til egen bolig virker de nesten som hjelpeløse.

Ansatte opplever at ungdommene er ressurssterke og resiliente før de flytter ut men etter utflytning mener ansatte at ungdommene trenger mere hjelp til å mestre utfordringer. Noen av ungdommene er ganske flinke til å spørre om hjelp mens hos andre gjør det ikke noe om det kommer en inkasso eller fem. En av de ansatte i boligen beskriver dette på følgende måte:

«Jeg tror ikke de er late eller dumme på en måte men de har masse i bagasjen. Det kan være traumer, utviklingsforstyrrelse og masse tankekjør som gjør at de rett og slett ikke får med deg ting»

Alle informanter mener at det burde ha vært sånn at de ansatte jobbet grundig med selvstendigjøring etter at ungdommene har flyttet ut for seg selv. Dette er fordi i boligene får ungdommene all hjelp og støtte hvor det er alltid voksne som kan hjelpe de uansett hva det måte være. Ungdommene har ikke mye ansvar før de flytter ut fra boligene. omsorgspersonene mener at de burde være enda mere flinkere til å jobbe mål bevist i boligene med det å bli selvstendig som mål selv om ungdommene viser at de er selvsikre og fortsette med det etter at de har flyttet ut.

Sandra fra ute team uttrykker sin frustrasjon om at ungdommene ikke er selvstendige nok før de flytter ut slik:

«Jeg skulle ønske at boligene kanskje jobbet enda mere med ungdommene. La ungdommene ringe lege selv, hvis han trenger lege time, la han prate selv, la han taste nummeret selv sammen med deg. Å lage mat med dem, sånn at dem vet hvordan man lage 8,9,10 middags retter isteden for bare en middags rett. Du vet at han skal ut om ca. 3 måneder så bruk en time om dagen bare på han.»

Ole støtter Sandra sin sitat ved å si:

«Men det er ikke alltid like lett å fullføre de her programmer om å lære seg alt det man trenger å lære seg før man flytter ut, det krever litt. Hvordan å gjøre det bedre, det vet jeg ikke

helt men å prøve og finne et sånn langsiktig fokus på det og å jobbe med en plan med det å flytte ut. Vi gjør jo det på en måte, det er jeg ganske sikker på men hvordan sikre det enda bedre, at de forskjellige ting som de kan kunne?»

Mens Aleksandra og Mette uttrykker seg slik:

Aleksandra:

«Man kan jo alltid forbedre rutiner eller hvordan man gjør ting da. Jeg tenker kanskje man kunne prate mer med ungdommene. For vi ønsker jo for det beste, vi tror jo vi gjør det beste. Så tenker jeg kanskje ikke vi gjør det, kanskje vi burde høre med de som har allerede flyttet ut. For akkurat når de står i flytte prosessen så hører vi jo med de men etter på så er det ingen som spør. For de er du ut og da tenker ikke man på så mye.»

Mette:

«Ja, vi kunne sikkert vært enda mer flinkere til å jobbe mål bevist i boligen da. Med det å bli selvstendig som mål da. Men det er ikke så veldig lett med disse tiåringene. Jeg skulle ønske at primær kontakter hadde enda mer bevis mål da. Liksom «hva har du lært siden sist, føler du deg at du mangler noe, hva har du lyst til å lære.»

Etter å ha sett sitatene over, klare vi å se at ungdommene virkelig trenger hjelp etter at de flytter ut fra boligene. Mette uttrykker seg slik når det gjelder å hjelpe ungdommene med å bli selvstendig etter at de har flyttet ut i hybelen:

Mette som er avdelingsleder:

«Vi gjør så godt som vi kan men vi opplever at det er litt mangel på kunnskap når de flytter på hybel dessverre men vi følger dem videre opp, da gjør vi det heller i hybelen. Jeg skulle ønske vi fikk det til her i boligen også.»

Informantene forteller at selv om de skal jobbe mot samme mål, er det viktig å vite at ungdommene er forskjellige og har opplevd forskjellige utfordringer. Det er derfor viktig å sette ulike rammer rundt hver enkelt ungdom når det gjelder selvstendigjøring.

Oppfølging som ungdommene får både fra boligene og etterverns kontor inkluderer ulike arenaer som, arbeid, skole, utdanning og fritid. Alle informanter uttrykker at det er viktig å gi støtte sånn at ungdommene klarer å mestre sin skole, jobb/praksis – og bosituasjon.

Det viser seg at skole er den første prioritet når det gjelder overgang til voksenlivet. Informanter mener at det å forstå at skole er viktig og at nesten alle yrker krever en høyere utdanning er ganske viktig. Det som er ønsket av ansatte er at ungdommene skal være arbeidere, bli en gode til Norge og ikke en belastning. Selv om de har noen få som faller ut fra skolen, mener informantene at det går fint med de fleste når det gjelder skole.

En annen ting som kom fram og som ansatte mener er viktig er at ungdommene klarer å være mest mulig sosialt vel fungerende sånn at de fungerer best mulig i et eller annet lokal miljø. Alle ungdommer får dekt en aktivitet som de ønsker å delta i fram til de er 18 år. Et sitat fra en

avdelings leder som illustrerer viktigheten av å bli selvstendig når det gjelder skole og arbeid lyder sånn:

«Det å bli selvstendig og på en måte finne ut av det norske systemet er viktig når det gjelder ungdommenes overgang til voksenliv. Skole er jo nummer en også kommer det å klare seg økonomisk selvfølgelig. Vi vil at våre ungdommer skal være arbeidere i Norge, som kan ta være på seg selv og ikke «NAVere». De skal bli en gode for Norge og ikke at de blir en belastning.»

Her ser vi at de ansatte er opptatt med å jobbe mål rettet med skole. De prøver å vise ungdommene at skole er viktig og at det er vanskelig å få jobb hvis ikke de har noe skole gang. Selv om det går bra med de fleste ungdommer når det gjelder skole, ansatte opplever at det er noen ungdommer som sliter med å våkne opp tidlig for å gå på skolen, de sliter med oppmøte og prestasjoner og det er disse ungdommer som de ansatte er bekymret for og mener at de har særlig behov for støtte.

I tillegg til oppfølging av skole, informantene hjelper ungdommene med å få seg jobb/praksis og å få de inn i en fritidsaktivitet. Ved å gjøre dette ønsker de at ungdommene skal kunne møte andre mennesker som de kan danne relasjoner til, men også få opplevelser og erfaring som kan hjelpe de videre for å kunne integrere seg i samfunnet. Informantene forteller at denne støtten er beskrevet som en del av selvstendiggjøring.

Ole uttrykker seg slik når det gjelder jobb/praksis:

«Kommunen har veldig fokus på at de skal få muligheten til at de skal få seg en praksis jobb ute et sted som forhåpentligvis kan gi de en liten deltids stilling noen timer i uka og jobb etterhvert.»

Fra hva Ole og Mette forteller klare vi å se at i tillegg til skole er det også kjempeviktig med å få seg jobb/praksis plass. For at ungdommene skal klare dette for de hjelp av omsorgspersoner med både skole og jobb.

4.5 Organisering

Under temaet organisering skal jeg beskrive hvordan arbeidet med ettervern er organisert i kommunen hvor mine informanter er ansatt i. Beskrivelsen er tatt fra det informantene har sagt.

Ifølge Larsen (2004) hvordan miljøterapeutiske organisasjonen opererer har mye å si om den miljøterapeutisk arbeidet fungerer godt nok. Larsen påpeker at for at organisasjonen skal være legitim er det viktig med høy kvalitet på oppgaveløsning. Han sier at man bør være reflektert overfor forholdet mellom det terapeutiske arbeidet og organisering.

Arbeidet med ettervern i kommunen hvor jeg intervjuet informantene begynner med at ungdommene har samtaler med saksbehandler på rådhuset. Saksbehandler og ungdommer møtes opp til 4 ganger per år og sammen lager de hovedmål og plan. De har samtaler der de går gjennom planen sin, om de ønsker ettervern og hva de bør jobbe med videre. Ettervern i kommunen er frivillig men hvis dem ikke ønsker ettervern og vil klare seg helt selv da får dem ikke økonomisk støtte fra kommunen. Kommunen betaler husleie, strøm og livsopphold om dem takker ja til ettervern. Og får å få økonomisk støtte må ungdommene ha ett eller annet skoleløp eller oppfølgingstjeneste løp. Oppfølgingstjeneste er for de som ikke klare å gå på skolen som må ut i praksis isteden for skole. Dette kan ses som tvang men det innebærer at ungdommene skal kunne gjøre noe en å bare sitte og får økonomisk støtte fra staten.

Overflytting fra boligene til egen hybel begynner ikke før ungdommene har blitt 16. De fleste flytter når de er 17-18 år. Når en ungdom nærmer seg 18 år eller hvis boligene skal ta imot en ny

ungdom som er yngre, da begynner å bli klar da begynner de ansatte å planlegge sammen med ungdommen hvordan og når ungdommen er tenkt ut til egen hybel. Ansatte fra ute team har tett samarbeid med de fra boligene og pleier å besøke ungdommene i boligene for å bli bedre kjent med de som er på vei ut.

Hver bolig som har ungdommer som har flyttet ut, følger opp den ungdommen en periode. Selv om de har flyttet ut fra boligene, de fra boligene ringer ungdommer, invitere de til middag og hjelper de med mye forskjellig. I starten er kontakten med boligene ganske tett men den feider litt ut etter at ungdommene begynner å bli trygt i egne hybler. Det vil si at kontakten mellom omsorgspersoner i boligene og ungdommene som har flyttet ut er verken tett eller brått.

Som nevnt tidligere, Kommunale myndigheter er forpliktet av den norske barnevernsloven til å vurdere behov og om nødvendig tilby tjenester under bosetting av enslige mindreårige flyktninger. De fleste enslige mindreårige mottar noen tjenester, som bolig, praktisk hjelp, sosialtjenester, omsorg og utdanning til de er mellom 20 og 23 år. Perioden like etter å ha fått retten til å flytte til en kommune kan betegnes som den første fasen av gjenbosetting. Denne fasen holder fram til når ungdommen forventes å flytte ut fra boligene og begynner å leve uavhengig som voksne borgere, og den kan vare fra noen til mange år. Denne perioden kan bli opplevd som ganske distinkt periode i ungdommenes liv, da usikkerhet knyttet til asylsøkningsprosessen er løst, og de vet at de forventes å ta vare på seg selv i overskuelig fremtid. Hvordan de opplever denne overgangsperioden, vil trolig påvirke hvordan sårbarheter og ressurser manifesterer seg i deres liv (Eide et al., 2018).

I kommunen på prosjektet, er det vanlig at ungdommene blir følget opp til de er 23 år etter at de flytter til egen hybel. Hvis de går normal løp og er ferdig på videregående når de er 19 så stopper den økonomiske hjelpen men de kan være på råd og veiledning til de er 23. Ifølge informantene ønske de fleste oppfølging til de er 23 år.

For at omsorgspersoner skal kunne få positivt påvirkning i deres arbeidsprosess og oppgavene de utfører, er det ganske viktig at de får veiledning eller opplæring på temaer som flyktning. Når

informantene ble spurt om de får veiledning/ opplæring på tema som flyktninger, flerkulturell forståelse osv. Kom det fram at de ikke har fått noe tilbud eller opplæring når det gjelder disse temaer. Informantene uttrykker seg slik:

Sandra:

«Vi har ikke fått så mye opplæring det har vi ikke. Vi har ikke noe fast veiledning heller. Vi har jo sagt en stund siden at vi burde nok få veiledning i rett og slett hvordan vi skal klare slippe noen ting når vi drar hjem.»

Ole:

«Nei, ikke så mye veiledning på akkurat det, det gjør vi ikke. Vi har veiledning av en psykolog, for å hjelpe oss miljøarbeidere hvis det koker skikkelig og hvis det er vanskelig ting og temaer. Det har ikke noe spesielt med flyktningsarbeid og sånt å gjøre. Men det kan ha med temaer som traumer, hvordan behandle og oppføre seg overfor traumatisert ungdom. Men ikke spesielt om flyktninger.»

Mette:

«Vi får veiledning men ikke nødvendigvis på de temaene. Det er mere som prosess veiledning. Hvis det er noe som vi sliter med, da får vi veiledning. Vi har også hatt en del kurs men de er ikke helt rettet til temaene. Vi lære litt om det å ha traumer da, som veldig mange av våre ungdommer har da.»

Aleksandra:

«Ikke konkret på tema flyktninger. Vi får veiledning gjennom familiehuset, hvor vi tar opp situasjoner som vi opplever her da. Det går jo på flyktninger for det er jo de vi jobber med.»

5.0 Diskusjon

I dette kapitlet skal jeg drøfte funnene i lys av tidligere forskning og teori for å besvare min problemstilling:

“Hvilke erfaringer og metoder har kommuneansatte i arbeid med enslige mindreårige flyktninger i overgang til et voksenliv?”

I artikkelen hjem eller institusjon ser vi at ulike forståelse hos omsorgspersoner i kommunen, fører til ulike målsettinger og tiltak. Dette vil si at omsorgspersonens ulike syn på hvem og hva de enslige mindreårige er (ideologi) er med til å skape ulike målsettinger og tiltak. Hvilken omsorgsideologi og organisasjonskultur som blir brukt i den enkelte omsorgsboligen er avhengig av hvordan omsorgspersonen møter de mindreårige i hverdagen. Blir disse ungdommene sett primært som barn eller flyktninger, avhengige eller selvstendige, sårbare eller ressurssterke har ganske stor betydning i arbeidet (Eide, Kjelaas, & Larsgaard, 2017)

Jeg har valgt å drøfte ideologi (hvordan kommuneansatte ser ungdommene) og ettervern (hvordan de jobber med ungdommene). Under ideologi skal jeg drøfte sårbarhet vs. styrke mens under ettervern skal jeg drøfte hvordan ettervern er organisert i kommunen, utfordringer og motivasjoner ansatte opplever med arbeidet og hvordan de jobber mot selvstendigjøring av ungdommene.

5.1 kommuneansattes ideologi om enslige mindreårige flyktninger

Ifølge Eide, Christie, Døhlie (2011), enslige mindreårige flyktninger er beskrevet som sårbargruppe med spesielle behov. Selv om de er sårbargruppe mener forfattere at det er viktig at disse ungdommene blir behandlet som alle andre barn i Norge. Det kommer også fram at arbeidet med dobbeltheten kan oppleves utfordrende.

Eide (2012) beskriver disse barna som ekstra sårbare siden de allerede ikke ha voksenrelasjoner i Norge dermed mangler sosial støtte fra voksne og dette gjør at overgangen er ekstra utfordrende for dem.

Fra studiet i dette prosjektet opplever informantene dilemma mellom å fokusere på ungdommene som er avhengige av voksne på den ene side og evnen til selvstendighet på den andre. Informantene vektlegger at ungdommene er spesielt sårbare, men samtidig fremhever at de er ressurssterke og løsningsfokuserte. Omsorgsarbeideres formål med deres omsorgsarbeid med enslige mindreårige flyktninger er uklar. Uklarheten i arbeidet fører til at de ansatte fokusere mer på sårbarhet eller ressurser uten at de er bevisst dette. Dette får konsekvenser i det daglige møtet med ungdommene.

Som nevnt tidligere manglende og uklare formål kan være problematisk både for bruker og omsorgspersoner. Omsorgspersoner i studien opplever at ungdommene har ikke tillit til alle som jobber i boligene. De som har flyttet ut i egne hybler pleier å ringe og spørre hvem som er på jobb før de kommer på besøk, dette gir uttrykk for at ungdommene opplever betydelige forskjeller mellom omsorgspersoner. Dette viser at omsorgspersoner har ulike tilnærminger med ungdommene og det skaper uforutsigbarhet og usikkerhet om deres roller og relasjoner.

Fra mitt empirisk funn når det gjelder ungdommenes sårbarhet og deres ressurser kommer det tidlig at mine informanter konsentrerer seg mye mer på ungdommenes sårbarhet enn deres ressurser. De er opptatt av å fortelle mye om ungdommenes svakheter enn styrker. Det samme kom det fram nå de begynte å snakke om deres erfaring med å jobbe med enslige mindreårige flyktninger. Mer av det kommer vi til å se seinere i oppgaven. Alt dette kan også ha noe med at omsorgspersoner opplever utfordringer i deres arbeid med enslige mindreårig flyktninger.

I kapitlet under, skal jeg drøfte ungdommenes sårbarhet og deres kompetanse og ressurser ut fra mitt empirisk funn og relevant teori og forskning.

5.1.1 Enslige mindreårige flyktninger i en sårbar situasjon

Sårbare barn er barn som er i en spesielt vanskelig livssituasjon, som kan være fysisk, psykisk eller sosialt. Disse barna kommer til Norge uten foreldre og dermed er ekstra sårbare og mangler sosial støtte fra voksne (Eide K. , 2012). Manglende sosial støtte gjør at overgangen til voksent liv bli ekstra utfordrende for dem. Konsekvens av manglende sosial støtte fra sine nærmeste fører til at den relasjonen de får til de ansatte som jobber for dem blir viktig.

Enslige mindreårige flyktninger har gått gjennom flere brutte relasjoner og dette gjør at de blir ekstra sårbare for nye brudd. Derfor er det viktig at barn og unge har gode relasjoner for å kunne ha en god utvikling. Skau (2011) sier at yrkesutøveren trenger ikke å ta avstand mellom det personlige og det profesjonelle. Man må heller bruke seg selv som menneske, og prøve å være personlig på en måte som er hensiktsmessig. Videre sier Skau at det å være personlig handler ikke om at yrkesutøvere skal oppføre seg akkurat som han gjør som privatperson, men heller bruke sin personlige kompetanse i arbeidet på en fornuftig måte.

I studien til Svendsen og Berg (2017) kom det fram at det er viktig at omsorgspersoner bør kunne dele egne erfaringer med ungdommer. Dette er fordi det oppleves unaturlig å bare høre hva ungdommene forteller uten å si noe om seg selv. Det å dele egne erfaringer med ungdommene, er med for å kunne skape tillit og en god relasjon. Det er derfor viktig at omsorgspersonen deler egne erfaringer med ungdommen uten å være veldig personlig.

Fra intervjuene i prosjektet klarer vi å se at informantene forstår at enslige mindreårige flyktninger er sårbare spesielt på grunn av savn etter familie, traumer og vonde hendelser de har gått gjennom. Disse ungdommer skjuler mye enn de forteller om slike hendelser. Det er derfor viktig at omsorgspersoner prøver å snakke om det med ungdommene sånn at de har kjennskap til deres normale utvikling. Omsorgspersonene prøver å jobbe målrettet for at ungdommene skal tørre å spørre hva det må være og viser de at de er der for dem hvis det er noe de lurere på. De

snakker ganske mye sammen om skole, jobb muligheter, helse og hvordan de kan på best mulig måte nå sine mål for å få en bra framtid.

I denne studie kom det fram at det er de som har hatt ulike psykososiale plager som savn etter familie og som har opplevd traumer før de kommer til Norge, som har det mye verre enn andre. Omsorgspersonene opplever at de som er ekstra sårbare klarer ikke å si ifra når de trenger hjelp. Og det er ikke alltid like lett for ansatte til å vite hvem som trenger hjelp og når. Men som en av de informanter sa de som har det tøft gir uttrykk i at de har rotete liv. Det vil si at de tillater ikke hjelp, de sliter med språk, de er ikke interessert i hverken skole eller jobb, de er involvert i kriminelle handlinger osv. Det er disse barna som bekymrer omsorgspersonene når det gjelder å flytte de ut fra boligene til egen hybel. Det viser seg også at ungdommene som ikke har gått på skolen i hjemlandet, ungdommen som har hatt dårlig tilknytning fra familien før de flykter sliter ganske mye.

En annen ting er at sårbare barna føler seg sviktet av omsorgspersoner når de blir utflyttet til egen hybel. Det er omsorgspersonene som bestemmer hvem som skal flytte ut selv om ungdommene ikke føler seg klar til utflytning. Omsorgspersoner har en handlingsplan som er konkret skrevet og som evalueres fire ganger i året sammen med barnevernstjeneste. Før de flytter ut ungdommene fra boligene, sørger de at oppgavene blir gjort, sånn at ungdommene er sikret på den nødvendige kunnskapen de trenger for å kunne bo alene. Men selv om omsorgspersonene mener at de har på en best mulig måte sikret på den nødvendige kunnskap, viser det seg at ungdommene ikke har nok kunnskap etter at de flytter ut. Derfor blir de også fulgt opp av de fra ettervern kontoret etter at de har flyttet ut i egen hybel. Omsorgspersonene sier at de prøver å hjelpe ungdommene med utfordringer som de møter, ved å spre kunnskap, skape gode relasjoner og gi veiledning men allikevel er ungdommene ikke selvstendig nok når de flytter ut.

5.1.2 Enslige mindreårige flyktninger med kompetanse og ressurser

Som nevnt tidligere, enslige mindreårige flyktninger er beskrevet som ekstra sårbare barn med individuelle behov. Selv om disse barna er sårbare, er det viktig å differensiere mellom å se de som sårbare og det å anerkjenne de som barn med muligheter og ressurser. Det er viktig å legge merke til ressurser de har og bruke det for å trygge de. Ungdommene bør ikke umyndiggjøres men heller få hjelp til å forstå omverdenen. Ved å bruke ungdommenes kompetanse og ressurser som utgangspunkt kan man hjelpe de å utvikle mestring og bli selvstendig med overgangen til voksenliv.

Når det gjelder opplevelse av sammenheng, kan vi bruke teori av Antonovsky som er sammensatt av tre begreper som jeg introduserte i Kapittel 2 (meningsfullhet, begripelighet og håndterbarhet). Som nevnt tidligere meningsfullhet handler om inkludering og at tiltakene som gis bør 'gi mening'. Omsorgspersoner i denne studien er opptatt med å inkludere ungdommene når det gjelder å planlegge og gjennomføre tiltak som angår ungdommene. Ved å ha tiltak som 'gir mening' og å inkludere ungdommene i planlegging, klarer omsorgspersoner å skape en opplevelse av sammenheng. Dette også tillater at ungdommene føler at de bestemmer over sitt eget liv, og at det ikke er noen andre personer som tar avgjørelser for dem uten å inkludere de. Jeg mener at inkludering i planlegging og gjennomføring av tiltakene er ganske viktig siden det skaper opplevelse av sammenheng og samtidig gjør at ungdommene opplever situasjonen som meningsfylt. Men selv om omsorgspersonene i oppgaven prøver på en best mulig måte å inkludere ungdommene i planlegging, viser det seg at ungdommene har ikke så mye å si når det gjelder avgjørelsen. Avgjørelsen er det noe som omsorgspersoner tar selv om ungdommene er uenige. Dette er med til å skape mistillit og følelser av at det er noen andre som bestemmer over dem.

Begripelighet handler om stimuliene en mottar som forståelig, sammenhengende og klar informasjon (Antonovskys, 2012). Det er ganske viktig at ungdommene får forståelig og klare beskjeder av de voksne sånn at det blir lettere for dem å forstå det som blir sagt, dermed klare fint å finne løsninger. For eksempel, i studien kom det fram at formidling av informasjon til ungdommene på en forståelig måte, gjentatte ganger hjelper for å kunne fremme ungdommenes

opplevelse av sammenheng. For at ungdommene skal kunne formidle informasjon på en best mulig måte, har dem alltid tilbud for tolk. De kan når som helst etterspørre etter tolk, hvis ikke de klarer selv og forstår informasjonen som blir gitt.

Håndterbarhet handler om at en har tilstrekkelig med ressurser, for å kunne takle motstand. I studien kommer det fram at i tillegg til å gi ungdommene ros og annerkjennelse, ungdommenes egen reflekterende tanker bidrar til å hjelpe dem til å se livet i et positivt lys og gir mening til dem sånn at de klarer å takle motstander.

God oppsummert, handler begrepene om det å ha opplevelse av at livet har en sammenheng, hvor man har nok ressurser for å kjempe imot kravene man blir stilt ovenfor og å være involvert i det som skjer i livet sitt. Det kommer også fram at ens egen kompetanse og ressurser, spiller en avgjørende faktor når det gjelder mestring og helse. Som nevnt i kapitel 2, salutogenese er et begrep som er utviklet av Antonovskys. Perspektivet salutogenese ser ikke stressfaktorer som noe dårlig, men som noe som skal alltid være der. (Antonovskys, 2012).

5.2 Å jobbe med enslige mindreårige flyktninger

Kommuneansatte som jobber med enslige mindreårige flyktninger både i boligene og hybler med ettervern har betydningsfull rolle når det gjelder å jobbe med disse ungdommer.

Ifølge Storø (2012) omsorgsgiverens arbeid bør være å bistå ungdommen i eget initiativ og egne handlinger. Omsorgsarbeidere skal ikke overta ansvaret for det som skal skje. Men hos de som klarer seg dårligst, skal man kunne gripe inn og hjelpe til. Selv om det er betydningsfullt å være tilstede og tilgjengelig, er det viktig å la ungdommen stå for det viktige arbeidet sånn at det skaper forståelse om seg selv. Når informantene ble spurt om deres opplevelse med å jobbe med disse ungdommene, kom det fram at ansattes hverdager på jobben er fylt med både utfordringer

og motivasjoner. I dette kapitlet skal vi se på den utfordrende og den motiverende arbeidet med enslige mindreårige flyktninger.

5.2.1 Motiverende arbeid med enslige mindreårige flyktninger

Informantene i denne prosjektet beskriver deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger til å være stort sett givende, gøy, spennende og interessant. De sier at de stor trives på jobb selv om det kan være noe utfordringer til tider. I studien viser det seg at informantene hadde mye å si om utfordringer de opplever enn motivasjonen de får med å jobbe med enslige mindreårige. Samtidig viser deg seg at alle informantene mener at det er bra med utfordringer siden de lærer ganske mye ut av det og det gjør jobben enda mer interessant. Men selvfølgelig ikke hvis utfordringen er livstruende.

5.2.2 Utfordrende arbeid med enslige mindreårige flyktninger

Det er viktig at omsorgspersonen forsøker å se ungdommene som enkeltindivider, og ikke grupper. Dette er fordi hvert enkelt barn er forskjellig, og dermed har forskjellige behov. Dette kan være utfordrende for omsorgspersonen å tilpasse seg etter hvert enkelt barns behov men de må på en best mulig måte prøve. Og siden alle enslige mindreårige flyktninger er forskjellige er det viktig å tilfredsstille behovene sine på ulike planer og arenaer (Egelund & Jakobsen, 2009).

Selv om det er motiverende å jobbe med enslige mindreårige flyktninger, flere av informantene sier at de har opplevd mange krevende hendelser på jobb. I kapitel 4 skrev jeg om hva slags utfordringer omsorgspersoner beskrev fra sin arbeidshverdag med ungdommene. De tre største vanskelighetene som informantene snakket om var; det å skape tillit, det å håndtere utagerende atferd og det å håndtere avvising. Informantene mener at de opplever disse vanskeligheter stort sett fordi ungdommene er så forskjellige, med forskjellige kulturer og forskjellige oppdragelse. Man kan ikke sammenligne de.

Det å skape tillit: tidligere forskning har fastslått at personlig tillit til forholdet mellom individuelle sosialarbeidere og mindreårige er viktig, men også at mistillit er vanlig blant uledsagede asylsøkende mindreårige. Generelt kan tillit forstås som et sosiologisk fenomen rettet mot personer og systemer. Ved å fremheve enslige mindreårige flyktning ungdommer som tillitgivere, retter vi oppmerksomhet til hvordan de utvikler sin evne til å vurdere pålitelighet for både personer og institusjoner under bosetting (Eide et al., 2018).

Informantene i prosjektet føler at det å klare å skape tillit hos ungdommene er utfordrende. De mener at det kan ha noe å gjøre med deres vonde opplevelser før de kommer til Norge. Det å ha blitt misbrukt av voksen eller det å oppleve vold og traumatiserende hendelser kan være en grunn til at ungdommene har mistillit til voksne. For å kunne etablere tillitsforhold med ungdommene informantene mener at det er viktig med en god relasjon mellom omsorgsgiveren og ungdommen det gjelder.

Som det ble nevnt i kapitel 4, en annen ting som skaper mistillit mellom ungdommene og omsorgsgivende er når ungdommene har klart å stole og å bygge god relasjon med omsorgsgiveren men plutselig blir det brutt på grunn av organisasjonskultur som blir brukt i omsorgsboligene. Selv om omsorgspersoner vet at ungdommene ikke er klare nok til å flytte ut, de må bare flytte ungdommen ut til hybel for å kunne ordne en ledig plass til en annen ungdom som er yngre. Da blir ungdommene skuffet og føler seg sviktet av omsorgspersoner selv om det er systemet som bestemmer og ikke omsorgspersoner. Alle informantene er uenig med denne organisasjonskultur og sier at det burde ha vært sånn at ungdommene kunne bo i boligene fram til de er ferdig på videregående skole. Men de har ikke noe valg en å følge reglene i kommunen.

Eide & Eide (2014) påpeker at noen av faktorer som kan bidra til tillit er at omsorgspersonen viser respekt, finner tid til å delta i noen aktiviteter sammen med ungdommen på en hyggelig måte, prøver å lære å kjenne ungdommen som mennesker og ikke bare som flyktning, blir involvert med ungdommenes følelser, er ærlig, og prøver på en best mulig måte å forklare og hjelpe ungdommen med å forstå situasjonen de er i.

Selv om de i boligene pleier å reise på ferie med ungdommene og delta i noen aktiviteter sammen, opplever de at de har mangel på tid og ressurser. De opplever at de har for mange ungdommer som er i ulike alder og trenger hjelp til forskjellige ting. Det er verre for de som jobber i ute team siden de er bare to ansatte som skal passe på mange ungdommer (ca.18). Siden noen ungdommer blir flyttet ut selv om de ikke er helt klare, da må de fra ute team hjelpe ungdommene med det praktiske som de skulle ha lært i boligene i tillegg til at de må hjelpe ungdommene med skole, praksis plass, jobb og aktiviteter. Dette opplever alle fire informanter som veldig utfordrende for omsorgspersoner.

Videre sier Eide og Eide at det å oppmuntre ungdommen til å kunne dele informasjon om seg selv og sine tanker og følelser er med for å kunne danne relasjon med tillit og trygghet. Mer om god relasjon og det å klare å skape tillit kommer seinere i underkapittel 5.3.2.

Å håndtere utagerende atferd: det er svært krevende og utfordrende å jobbe med traumatiserte barn. Selv om omsorgspersonen prøver å være så rolig som mulig, vår hjerne er utstyrt med speilnevroner. Med dette menes at når en blir møt med sinne, det som er naturlig å gjøre er å bli sint tilbake. Utfordrende adferd som man ser hos traumatiserte barn, kan vekke straffende og kontrollerende reaksjoner hos omsorgspersoner. Og dette reaksjon er med for å skape utrygge miljø for de traumatiserte barn. Det er derfor viktig at omsorgspersonen prøver å forstå barnet ved en respektfullt og anerkjennende måte og samtidig klarer å reflektere over egne reaksjoner før de reagerer. Og omsorgspersonen må kunne klare å møte utfordringen ved å prøve å forstå smerten som ligger under atferden, uten å skape ny smerte ved egne straffende reaksjoner (Schore, 2003).

Det er ganske viktig at omsorgspersoner møter barnet på barnets premisser, sånn at hun eller han klarer å få barnets tillit som er med på å gi grunnlag for relasjonen og deres trygghet. Ved å møte barnet på barnets premisser, gi oppmuntring og anerkjennelse og ved å være positiv i kommunikasjonen kan omsorgspersonen hjelpe barnet til å kunne dele sine oppfatninger rundt

situasjonen, samt forklarer hva som skjer. I tillegg til det er det også viktig at omsorgspersonen er bevist når det gjelder fysisk kontakt, øyekontakt, nonverbal – verbal kommunikasjon og er oppmerksom på måten omsorgspersonen blir utøvet på (Eide & Eide, 2014).

Som nevnt tidligere i Kapittel 4,3 ser vi at en informant i prosjektet beskriver hendelsene hvor ungdommene blir utagerende, som skummelt og skremmende. Informanten sier at hun har blitt truet på livet og slike situasjoner gjør jobben ekstra utfordrende og kan fort føre til en uønsket reaksjon. Hun sier at de som pleier å jobbe i boligene pleier å være kjempeflinke til å avlede når de opplever utfordrende situasjoner men når de blir truet på livet med kniv da er det bare å ringe politiet. Alle ansatte mener de får god råd og veiledning fra ledelsen før og etter de opplever slike situasjoner.

Å håndtere avvisning: Både informantene fra boligene og spesielt de fra etterverns kontor opplever avvisning som en stor utfordring. Som nevnt i kapittel 4, det er mange ungdommer som ikke klarer seg helt etter at de har flyttet til egen hybel. Men det er ikke alle av de som kjenner at de faktisk trenger hjelp. Selv om de har det tøft, nekter de å ta imot hjelp fra ute team. Dette kan vi også relatere til mistilliten som de har opplevd mens de bodde i bofelleskapene, der de trodde de kunne stole på omsorgspersonene.

Som Storø (2012) sier, når det gjelder ungdommene som er i overgang til voksenlivet er det viktig at ungdommene klarer å selv inngå i andres hjelpende og støttende nettverk. Men for at de skal kunne gjøre det, er det viktig å hjelpe de til å finne fram gjensidige avhengighetsposisjoner til andre mennesker, der det å søke hjelp ses som rimelig. Mistillit, atferdsproblemer og avvisning spiller en stor rolle for at ungdommene ikke klarer å inngå i andres hjelpende og støttende nettverk.

Informantene sier at de prøver så mye som mulig å hjelpe ungdommene selv om de blir avvist om og om igjen. Det er ikke alltid lett å vite hvorfor de avviser de ansatte men for det meste er det fordi de blir flyttet ut fra boligene selv om de ikke ønsker det, derfor protesterer de med

avvisning. I sånne situasjoner mener informantene at ungdommene bruker unngåelse som mestringsstrategi. Med mindre at ungdommene vet det kan etter hvert skape risiko for at de utvikler psykososiale plager. Det å bli avvist, det å ikke få respons fra ungdommene og det å ikke bli stolt på er beskrevet som frustrerende og demotiverende av informantene.

5.3 Selvstendigjøring gjennom støtte

Når man jobber med selvstendigjøring er det viktig at omsorgspersonen gir god oppfølging, vise empati og godhet på den ene siden og å legge til rette for selvstendighet på den andre siden. Her er det viktig å vite at omsorgsarbeider kan blant annet ikke endre ungdommenes tidligere opplevelse men derimot kan styrke deres mestringsfølelse ved å legge til rette for selvstendighet. Omsorgspersonene bør klare å skape relasjon som gjør at ungdommen opplever at de får støtte mens samtidig gi ungdommen mulighet for å ta egne valg sånn at de klarer å ta beslutninger i eget liv (Rogers, 2011). Alle fire informanter i prosjektet fant dette som en utfordring i deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger.

Det er viktig at omsorgspersoners arbeid mot selvstendigjøring er preget av kunnskap om ungdomstiden og overgang fra å være barn til voksen. Som nevnt i kapitel 2.2 ungdommene som er i overgang til voksenlivet bør klare å utveksle hjelp og støtte men også nyttiggjøre seg hjelp og støtte de får. Det er viktig at de selv inngår i andres hjelpende og støttende nettverk men for at de skal klare å gjøre det må de få hjelp til å finne fram til gjensidige avhengighetsposisjoner til andre mennesker, der det å søke hjelp ses som rimelig. For at ungdommene skal utvikle seg fint i overgang til voksenlivet med tanke på å klarer seg selv, det må ikke være sånn at de skal være uavhengig av støtte fra dag en etter at de flytter ut men at det bør utvikles gradvis gjennom stabile relasjoner (Storø, 2012).

Informantene i denne studie sier at de gir ungdommene oppfølging, kunnskap og veiledning sånn at ungdommen skal på sikt kunne klare seg selv i Norge. Arbeidet med selvstendigjøring beskrives som noe de prøver å jobbe med individuelt med hver ungdom. Informantene sier at

ungdommene kommer fra forskjellige land, med forskjellige kultur, de er ikke like gamle derfor må ansatte tilpasse oppgavene til hver enkelt ungdom. Oppgave som er lett for en 17 åring kan være krevende for en som er 15 år. I begynnelsen jobber ungdommene sammen med ansatte med forskjellige oppgaver og når de begynne å vise at de er trygge på de oppgavene da blir de utfordret til å gjør oppgaven selv. Dette gir grunnlag til at ungdommene opplever mestring og at de lærer viktige ferdigheter som kan være nyttige og nødvendige i overgangen til voksenlivet.

Selv om informantene forberede ungdommene på et selvstendig liv, sånn at de kan greie å ta vare på seg selv etter at de flytter ut, de opplever at ungdommene er ikke klare allikevel. Alle fire informanter er enige i at de burde forbedre rutiner enda mer og at de burde være enda mer flinkere til å jobbe mål bevist i boligene. Informantene sier at de prøver å gjøre det beste for å kunne hjelpe ungdommene til selvstendigliv men de føler at dem ikke gjør det allikevel. For å forbedre rutiner de foreslår selv at det er lurt å snakke med ungdommene etter at de flytter ut og spørre: «Hvordan var det da dere bodde i boligene? hva burde vi ha gjort bedre? hva var viktig, hva var vanskelig». Dette er fordi det er kun ungdommene som egentlig kan svare på hva omsorgspersoner kunne ha gjort annerledes.

Mangel på ressurser, kunnskap og tids press er en av de hoved faktorer som gjør at ungdommene ikke er selvstendige nok før de flytter ut. Som nevnt tidligere ansatte prøver å jobbe individuelt med hver ungdom men som de selv sier det er få ansatte sammenlignet med antall ungdommer. De fra ute team er bare to og har ca. 18 ungdommer som de må hjelpe. Informantene fra boligene sier at heldigvis får ungdommene tilbud på ettervern sånn at man kan gå gjennom utfordringer de opplever etter at de flytter ut sammen med dem. Men de fra ute team er ikke helt enige. De mener at det burde ha vært sånn at ungdommene lærer mest mulig i boligene og får heller hjelp med andre ting da de flytter ut. De mener de er for få til å kunne lære ungdommene alt av det praktiske pluss andre ting.

5.3.1 Å bygge en god relasjon

Å bygge gode relasjoner er ganske viktig hos sårbare gruppe spesielt når det gjelder deres overgang til voksenliv. Ifølge Bath (2008) står det at alle som jobber med traumatiske barn i hjemmet, skole og samfunnet kan gjøre viktige bidrag til helbredelse og vekst. Denne omsorgen innebærer tiltak for å styrke de tre pilarene som er: trygghet, relasjoner og følelsesmessige impulser. I denne delen av oppgaven skal jeg bare konsentrere om pilar nummer to som er relasjoner. Bath sier at positive forhold mellom ungdommen og omsorgspersoner er nødvendige for en sunn menneskelig utvikling. Han påpeker at barna som har opplevd vonde ting og som er traumatisert, vil ofte assosiere vonde følelser til omsorgspersoner, som gjør at ungdommene blir mistenksomme, fiendtlige eller unnvikende i møte med omsorgspersoner.

Alle informantene i prosjektet mener at det er ganske viktig med å ha gode relasjoner når det gjelder å gjøre en god jobb med enslige mindreårige flyktninger. Informantene opplever at det er ganske vanskelig å skape tillit med ungdommene. De sier at ungdommene er mistenksomme, de vil ikke dele for mye, på grunn av at de er redde for at de skal få konsekvenser senere. Og derfor velger de å si veldig lite som gjør det veldig utfordrende for å kunne bygge god relasjon med dem.

En av informantene fortalte at det er veldig lett å merke hvem ungdommene har tillit til. Etter at ungdommene har flyttet ut til egen hybel, har de alltid tilbud om å komme på besøk når det måtte være. Da opplever informanten at ungdommene ringer å spørre hvem som er på jobb, så hvis det er de rette personer på jobb så kommer dem innom. Her klarer vi å se at ungdommene ikke klarer å få en god relasjon med alle omsorgspersoner. Som nevnt tidligere i oppgaven, dette viser at omsorgspersoner har ulike tilnærminger med ungdommene og det skaper uforutsigbarhet og usikkerhet om deres roller og relasjoner.

Det er derfor viktig at omsorgspersoner prøver å skape positive opplevelser sånn at ungdommene kan lære seg å stole på dem. Ved å gjøre dette, kan ungdommen klare å se forskjellen på dem som er til å stole på, og de som ikke er det. Svendsen og Berg (2017) støtter Bath og sier at for at en kan bevege seg videre på veien til et mer selvstendig liv er god relasjon

med for å skape trygghet og grunnlag. Det er derfor viktig at omsorgspersonen hører på det ungdommen sier for å kunne gi råd og veilede ungdommen på best mulig måte.

Informantene i prosjektet sier at det er de små tingene som er med for å skape tillit og bygge gode relasjoner. Ting som å lage mat sammen og spise sammen, hjelper de med lekser, reise på ferie sammen, dra på trening sammen er den beste måten å bygge gode relasjoner og å bli kjent på. Som jeg har skrevet i analyse delen, selv om omsorgspersoner klarer å bygge gode relasjoner med de fleste ungdommer, er det ganske vanskelig å bygge relasjon med ungdommer som har opplevd traumatiske hendelser siden de har allerede svekket evne til å knytte seg til andre. I tillegg til det ønsker omsorgspersoner at de hadde litt mere tid for å kunne bli kjent med ungdommene enda mer.

Informantene sier at de jobber målrettet med å bygge opp tilliten siden barna ikke klarer å stole på dem. Informantene sier at det pleier å gå bra til slutt, det tar bare litt lengre tid på å bli kjent siden ungdommene har mistillit til voksne fra før. Ungdommene som har mistillit til voksne pleier å trekke seg unna og være avvisende.

5.3.3 Mestring av skole-bo- og jobbsituasjoner

I følge Backe-Hansen (2014) er det viktig at oppfølging som gis til ungdommene i overgang til voksenlivet, dekker ulike arenaer som arbeid, fritid, skole og utdanning. Videre sier Waaktaar (2004) at oppfølgingen bør inkludere hjelp som gjør at ungdommene klarer å finne egne ressurser og beskyttende faktorer. Ved å gjøre dette hjelper man ungdommen til å ta gode valg og få positiv innvirkning på selvbildet.

Informantene fra boligene og de fra ute team sier at det er viktig at ungdommene får riktig oppfølging sånn at de klarer å mestre sin skole- og bosituasjonene. Videre uttrykker informantene at skole er deres hovedfokus når det gjelder ungdommenes overgang til voksenlivet. Ut fra hva informantene sa ungdommene er veldig motivert til å lære seg norsk og de kjenner at skolen er viktig med tanke på å få et yrke seinere i livet og å skape seg et godt liv i Norge.

Ungdommer kommer fra ulike steder med ulike opplevelser. Det som er felles på de er at de skal lære seg språket (norsk) og de skal få lære hvordan de skal integrere seg i det norske samfunnet. På grunn av deres variert bakgrunn fra før de flytter til Norge, krever de forskjellige hjelp når det gjelder å mestre sin skole-bo-jobbsituasjoner. Informantene sier at det er viktig å kartlegge ungdommen nøye, sånn at man vet hvordan man skal støtte de i ulike arenaer. Ungdommene får leksehjelp både på skole og i boligene. I følge informantene, er det mange ungdommer som benytter av leksehjelp tilbudet og mener at de lære ganske mye fra hjelpen. Informantene mener at flest ungdommer klarer seg fint på skolen og opplever mestring i skolen. Men det er noen få ungdommer som har problemer med oppmøte og prestasjoner. Omsorgspersoner har tett samarbeid med skole og sammen med ungdommen prøver de å finne ut hva som skal til for at ungdommen skal kunne mestre i skolen.

Ifølge (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, & Valenta, 2018) står det at boligen hvor ungdommene skal bosettes i bør tilpasse den enkeltes behov, hvor ungdommene får nødvendig hjelp og støtte som er med i å sikre deres overgang til voksenliv. Å tilpasse den enkeltes behov kan handle om fysisk og sosial tilrettelegging, det å gi pedagogiskhjelp, det å jobbe ut fra hva de enkelte trenger osv. Dette er en forutsetning for å kunne skape gode vilkår for ungdommenes utvikling. Som nevnt tidligere, selv om informantene har manglende ressurser og tids press, prøver de å hjelpe ungdommene så godt som mulig med alle de praktiske ferdigheter i tillegg til at de veilede og støtte ungdommene i forskjellige arenaer.

5.4 Organisering av ettervern; støtte til unge i overgangen

Alle ungdommer som er i barnevernstiltak fram til de blir 18 år, enten de bor i fosterhjem eller institusjon har rett til ettervern. Og i barnevernloven står det at ettervernstiltak kan gis fram til den unge fyller 23 år. Hvis ungdommen ønsker å få ettervern etter 18-årsdagen, da må det inngås en avtale med ungdommen og barnevernet. Men når ungdommen har fått tilbud om ettervern, er det noen krav som de må følge. Noe av de kravene er å være under utdanning eller

være aktiv i noe. Hovedfokuset i ettervernstiltaket er delt inn i sosialt nettverk med voksenkontakt, skole, omsorg, fritid og selvstendigjøring (Storø, 2012).

Videre sier Storø (2012) at ettervern kan bli sett som en forlengelse av behandling som institusjoner driver med. Det er derfor viktig å ikke avslutter behandlingen men heller bidra til at ungdommen kan ta fatt på sin selvstendige tilværelse. Hensikten med ettervern er for å gi ungdommene nødvendig hjelp og støtte i overgangsfasen til en selvstendig voksentilværelse.

I kommunen hvor jeg intervjuet informantene er det vanlig at ungdommene blir fulgt opp til de er 23 år. Det kom fram at nesten alle ønsker oppfølging fra etterverns kontor etter at de har flyttet ut fra boligene. Som det sto på Storø (2012) at det er viktig å fortsette med behandling selv om de flytter ut fra institusjon/boligene, det viser seg at ungdommene har kontakt med de som jobber i boligene selv etter de har flyttet ut. Og kontakten med boligene feider litt ut etter at ungdommene begynner å bli trygg i egne hybler. For å skape tillit og bli bedre kjent, de fra etterverns kontor pleier å besøke boligene før ungdommen flytter ut. Her blir de bedre kjent med de som er tenkt ut og sammen ordne en plan på hva som er forventninger etter at de flytter ut i egne hybler.

6.0 konklusjon

Hovedmål ved studien har vært å undersøke hvilke erfaringer og metoder kommuneansatte bruker og hva de mener om ettervernstilbudet når det gjelder enslige mindreårige flyktningers overgang til voksenlivet. I studien viser det seg at både omsorgspersoner i boligene og de fra ute team (ettervern) har samme fokus når det gjelder ungdommenes overgang til voksenlivet. Fokuset er å legge til rette for at ungdommene skal være selvstendige i forskjellige arenaer sånn at de klare å stå på egne ben i fremtiden.

En av hovedfunnet i studien er at ungdommen har godt bruk av etterverstilbudet. Informantene opplever at ungdommene er ressurssterke og resiliente før de flytter ut men etter utflytning mener omsorgspersoner at ungdommene trenger mere hjelp til å mestre utfordringer. Og det er akkurat derfor ungdommene har nytte av ettervernstilbudet. Bare at ungdommene vet at de ikke er alene, og at de har noen som kan hjelpe de er opplevd som veldig betryggende av ungdommene. Ungdommene i studien er beskrevet som sårbare men samtidig ressurssterke, nysgjerrige, takknemlige og omsorgsfulle.

Alle informanter i studien uttrykker at skole er deres hovedfokus når det gjelder ungdommenes overgang til voksenlivet. De mener at skole er veldig viktig for at ungdommene skal kunne fungere i samfunnet. Selv om de har noen ungdommer som faller ut av skolen og sliter med oppmøte, stort sett klarer de fleste å gjør seg ferdig. Informantene har tett samarbeid med skole og i tillegg til det hjelper de ungdommene med lekser etter skoletid. For å gi grunnlag for at ungdommene skal kunne oppleve mestring, i tillegg til skole, prøver omsorgspersoner sammen med ungdommene å finne praksisplass. Det å støtte ungdommene i å få praksisplass/jobb er beskrevet som en del av selvstendigjøring.

Det å jobbe med enslige mindreårige flyktninger er beskrevet som utfordrende men samtidig veldig lærerikt, givende og spennende. Omsorgspersonens arbeidsdager er preget av mange utfordringer knyttet til utdanning, bosituasjon og jobb men dette oppleves som lærerikt for det.

Noen av de hoved utfordringer som omsorgspersoner opplever er knyttet blant annen til det å skape tillit, å håndtere utagerende adferd og å håndtere avvisning. I studien viser det seg at organisasjonskultur som blir brukt i omsorgsboligene er med i å skape mistillit. Omsorgspersoner flytter ut ungdommene til egne hybler selv om de vet at ungdommene ikke er helt klare. Dette er for å kunne ta imot andre ungdommer som er yngre. Da blir ungdommene skuffet og føler seg sviktet av omsorgspersoner selv om det er systemet som bestemmer og ikke omsorgspersoner. Alle informantene er uenig med denne organisasjonskultur og sier at det burde ha vært sånn at ungdommene kunne bo i boligene fram til de er ferdig på videregående skole. Men de har ikke noe valg en å følge reglene i kommunen.

For å kunne håndtere utagerende adferd, prøver omsorgspersoner å skape tillit med ungdommene gjennom å gi oppmuntring og anerkjennelse sånn at ungdommene klarer å dele sine oppfatninger rundt situasjon, samt forklare hva som har skjedd. Omsorgspersoner i boligene mener at de pleier å være kjempeflinke til å avlede når de opplever utfordrende situasjoner men når de blir truet på livet med kniv da er det bare å ringe politiet. Informantene mener at de får god råd og veiledning fra ledelsen etter de opplever slike situasjoner. Det er ikke alltid lett å vite hvorfor ungdommene avviser de ansatte men for det meste er det fordi de blir flyttet ut fra boligene selv om de ikke ønsker det, derfor protesterer de med avvisning. I sånne situasjoner mener informantene at ungdommene bruker unngåelse som mestringsstrategi. Med mindre at ungdommene vet det kan etter hvert skape risiko for at de utvikler psykososiale plager. Det å bli avvist, det å ikke få respons fra ungdommene og det å ikke bli stolt på er beskrevet som frustrerende og demotiverende av informantene.

Ut fra empirisk funn og tidligere forskning, viser det seg at omsorgspersoner i denne studien har ulike forståelse når det gjelder enslige mindreårige flyktninger og dette gjør at de utfører ulike målsetninger og tiltak. I studien har det kommet fram at omsorgspersoner konsentrerer seg mer om ungdommenes sårbarhet og avhengighet enn deres ressurser og selvstendighet. De opplever også mer utfordring enn motivasjon i deres arbeid med enslige mindreårige flyktninger. Alt av utfordringer, mistillit, utagerende adferd og avvisning kan skilles ungdommenes sårbarhet

(opplevelser fra tidligere) men også manglende ressurser og tid både i boligene og ute team og ikke minst omsorgspersonens manglende kunnskap og opplæring om temaene flyktning.

Når det gjelder enslige mindreårige flyktninger er det mye interessant som man kan forske på. Hvis jeg skulle fortsette med min forskning hadde jeg hatt et ønske om å se nærmere på hva ungdommene mener om deres overgang til voksenlivet og deretter sammenligne det med funnene fra denne studien. Studien har vært veldig lærerikt og givende. Gjennom studien klarte jeg og forstår hvordan kommuneansatte jobber med enslige mindreårige flyktninger og deres overgang til voksenlivet.

Referanse

- Antonovskys, A. (2012). *Helsens mysterium: Den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bakketeig, E., & Back-Hansen, E. (2008). *Forskingskunnskap om ettervern*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Bath, H. (2008). The Three Pillars of Trauma-Informed Care. 17-20.
- bufdir, B.-, u.-o. (2015, 03 10). *www.bufdir.no*. Hentet fra bufdir: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Barn_pa_flukt/Enslige_mindrearige_asylsokere_EMA/
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode - en kvantitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalgard, A. (2017). *Rekordmange nyankomne enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: SSBs informasjonstjeneste.
- Denzin, N. k., & Lincoln, Y. S. (2011). *The discipline and Practice of Qualitative Research*. London: SAGE publications.
- Egelund, T., & Jakobsen, T. B. (2009). *Omsorg for anbragte barn og unge : døgninstitutionens hverdag og vilkår*. København: Akademisk Forlag.
- Eide, H., & Eide, T. (2014). *Kommunikasjon i relasjoner - samhandling, konfliktløsning, etikk (2 utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, K. (2012). *Barn på flukt-Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Eide, K., Christie, H. J., & Døhlie, E. (2011, 00 00). OMSORGEN FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGER OG ASYLSØKERE. *BARN I NORGE*, ss. 58-78.
- Eide, K., Kjelaas, I., & Larsgaard, A. K. (2017, 04 05). Hjem eller institusjon- om tvetydigheten i omsorgsarbeid med enslige mindreårige flyktninger bosatt i kommunene. *Velferdsforskning*, ss. 1-9.

- Eide, K., Lidén, H., Haugland, B., Fladstad, T., & Hauge, H. A. (2018, 08 02). Trajectories of ambivalence and trust: experiences of unaccompanied refugee minors resettling in Norway. *European Journal of Social Work*, ss. 1-9.
- Hansen, E. B., Madsen, C., Kristofersen, L. B., & Hvinden, B. (2014). *En longitudinell studie*. Oslo: NOVA rapport 9/14.
- Hundeide, K. (2003). *Barns livsverden: Sosiokulturelle rammer for barns utvikling*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det Kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko : skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsen, E. (2004). *Miljøterapi med barn og unge: Organisasjonen som terapeut*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Paulsen, V. (2016, 01 01). Ungdom på vei ut av barnevernet: - Brå overgang til voksenlivet. *Norges barnevern*, ss. 4-6.
- Rogers, R. (2011, November 29). 'I remember thinking, why isn't there someone to help me? Why isn't there someone who can help me make sense of what I'm going through?': 'Instant adulthood' and the transition of young people out of state care. *Sage journals*, ss. 411-426.
- Sørvig, B. S. (2010). *Grenser som skaper: hvordan møte utsatte og sårbare ungdommer i trosopplæringen*. Oslo: IKO-forl.
- Schore, A. N. (2003). *Affect Regulation and the origin of the self: The neurobiology of emotional development*. New york: WW Norton Co.
- Skau, G. M. (2011). *Gode fagfolk vokser: personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damn akademisk.
- Storø, J. (2012). *Ettervern og overgang- for ungdom i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Svendsen, S., & Berg, B. (2017, 9). Enslige mindreårige - på vei mot voksenlivet. *NTNU samfunnsforskning*, ss. 10-72.
- Svendsen, S., Berg, B., Paulsen, V., Garvik, M., & Valenta, M. (2018). *Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: En innføring i Kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Varvin, S. (2003). *Flukt og Eksil- traume, identitet og mestring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Waaktaar, T., Christie, H. J., Borge, A. H., & Torgersen, S. (2004, April 1). How can young people's resilience be enhanced? Experiences from a clinical intervention project. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, ss. 167-183.
- Øien, C. (2010). *Underveis. En studie av enslige mindreårige asylsøkere*. Oslo: Fafo.

Vedlegg 1

Introduksjon og informasjon om deltakelse i forskningsprosjekt

Vil du delta i forskningsprosjektet

“Hvilken erfaring og metode har kommuneansatte i arbeid med enslige mindreårige flyktninger i overgang til et voksenliv”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å synliggjøre hvordan kommuneansatte forbereder enslige mindreårige med overgang til voksenliv og ettervern av disse ungdommer. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet er en del av masteroppgaven til Luna Petros, som studerer forebyggende arbeid med barn og unge i Universitet i Sørøst- Norge. Hensikten og formålet med prosjektet er å synliggjøre hvordan kommuneansatte forbereder enslige mindreårige med overgang til voksenliv og ettervern av disse ungdommer. Gjennom forskningsprosjektet ønsker jeg å få mer kunnskap om hvordan dere (kommuneansatte) arbeider rundt temaet. For å få til dette ønsker jeg å intervju ansatte som til daglig jobber med enslige mindreårige flyktninger i kommune botiltak.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dette forskningsprosjektet er den avsluttende masteravhandlingen til Luna Petros. Det er Universitet i Sørøst- Norge som er ansvarlig institusjon, med førsteamanuensis Ketil Eide som veileder og prosjektansvarlig.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i dette prosjektet, med bakgrunn i at du jobber med enslige mindreårige flyktninger daglig. Det er helt frivillig og delta, og jeg er interessert i å prate med ansatte som jobber med disse ungdommer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å delta i studien betyr at man takker ja til å bli intervjuet av mastergradsstudent Luna Petros. Jeg skal ha individuelle intervjuer av mellom 4-5 personer som jeg ikke har bekjentskap til i den kommunale virksomheten. Intervjuene vil ha en varighet på ca. 45-60 minutter. Intervjuet vil bli tatt opp på en digital lydopptaker, for senere å bli nedskrevet. Opptakene vil bli slettet etter transkribering.

I intervjuet vil du bli spurt om din erfaring og metodene som er brukt for å klar gjøre enslige mindreårige flyktninger i overgang til voksenlivet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger fra deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Ingen av deltakerne vil kunne gjenkjennes i avhandlingen. Det er bare Luna Petros som vil ha tilgang til personopplysninger og lydopptak. Lydopptak vil bli oppbevart i et låst skap, og navnet ditt vil erstattes med en kode som lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen 15.05.2019, da slettes all transkribering og opplysninger.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen 31.05.2019, da slettes all transkribering og øvrige opplysninger om deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sørøst-Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Sørøst-Norge ved Ketil Eide, på tlf 35 57 54 56, eller Luna Petros, på tlf 47445692.
- Vårt personvernombud: Per Are Solberg, på epost personvernombudet@usn.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Ketil Eide

Student
Luna Petros

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Hvilken erfaring og metode har kommuneansatte i arbeid med enslige mindreårige flyktninger i overgang til et voksenliv?”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 15.05.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Intervjuguide for kommuneansatte som jobber i bofelleskapene og de som jobber med ettervern

1. Introduksjon:

- Hvem er jeg
- Formål med intervjuet
- Anonymitet- Taushetsplikt
- Opptak av intervju- rettigheter

2. Kommuneansattes erfaring i arbeidet med enslig mindreårige flyktninger

- ◆ Hvordan kan du beskrive en enslig mindreårig flyktning?
- ◆ Hvordan er det og arbeidet med enslige mindreårig flyktninger?
- ◆ Hva er største utfordringene med arbeidet?
- ◆ Hva mener du er viktig når det gjelder deres overgang til voksenliv?
- ◆ Hvilken erfaring har du med deres overgang til voksenlivet?
- ◆ Hvordan tilrettelegges det for at ungdommene skal kunne klare seg selv for best mulig måter?
- ◆ Hva er utfordringen med å tilrettelegge for ettervern?
- ◆ Opplever du at ungdommene er klare til overgangen før de flytter ut fra bofelleskapene?

3. Ungdommenes erfaring med overgang til voksenliv

- ◆ Hva mener ungdommene om prosessen?
- ◆ I hvilken grad er ungdommene med på å bestemme i forhold til å flytte for seg selv?
- ◆ Fra din erfaring hva er positivt eller negativt når dere bestemmer å flytte ungdommene for seg selv?

4. Organisering

- ◆ Hvordan er arbeidet med (ettervern) organisert i Horten Kommune?
- ◆ Når begynner dere med overflytting? Hvordan?
- ◆ Er det vanlig at de blir følget opp til de er 23 år?
- ◆ Hvordan samarbeider dere personalet om oppgavene?
- ◆ Hvilken profesjonsbakgrunn har dere som arbeider med ungdommene?
- ◆ Får dere veiledning/opplæring på tema som flyktninger, flerkulturell forståelse?
- ◆ Hva skjer når ungdommene har flyttet ut? Kontakt med dere? Brått eller tett
- ◆ Hvordan er forholdet mellom bofelleskapene og barnevernet? Formelle og uformelle kontakter.

5. Annet

- ◆ Ville du gjort noe annerledes når det gjelder denne delen av prosessen?
- ◆ Er det noe du ønsker å tilføye?